

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 48

Tuzla, ožujak 1996.

Cijena 100 BHD, 4 Kn., 1 DEM

**SRPSTAN
USKRS**

JOS JEDAN USKRS

Jednom, o Uskrsu u ratu, kada je korizmeni post padao skupa sa bajramskim, sanjali smo o Uskrsu u miru, u preduskršnjem uvodniku Hrvatskog Glasnika samo navijestili, više nego što smo se nadali Uskrsu u miru. Tada smo gladovali, tada smo ratovali, ali sve nevolje rata nisu bile isključivo i uvijek patnja i jad. Ono što je tada bilo, bilo je intenzivno, nabijeno, koncentrirano. Veliki događaji trajali su kraće, ali su bili intenzivniji. U jednoj godini slavna obljetnica, u drugoj rasulo 115. U jednom broju piše: "Ovakvo se više ne može; Hrvati će se seliti;" već u slijedećem "Washington" kojega smo mi izmislili i predvidjeli. Ti "MI" bio je i Alija i Boban i Tudman i SDA i HDZ, a nešto malo i Clinton.

I evo nas pred još jednim Uskrsom. Mir, IFOR sveto Uskrsnuće nakon pakla rata. Prestao je rat, ali velike radosti nigdje. Mir se definira prozirnim frazama koje pokazuju da rat nije nikome ništa riješio. Malo analizirajte frazu: "Na vojnom planu je sve u redu, civilni dio sporazuma se ne ispunjava". Kao da se rat nije vodio radi ostvarenja nekih političkih, dakle civilnih ciljeva već je bio tek puko granatiranje i snajperiranje. Ubijanje radi ubijanja. Ova frazeta u uspjehu na vojnom, a neuspjehu u civilnom dijelu mira pokazuje da se rat završio ondje gdje je i počeo.

Ništa nije riješio, ili barem ništa nije definitivno riješio. Svi su dobili manje nego što su očekivali, jedni od rata, drugi od protektorata. I da su ono što su poslije rata dobili, prije rata tražili, dobili bi više, a rata bi bilo manje. Ovakvo - svi prošli na ispitu - niko nije zadovoljan ocjenom. Pred očima protektora IFOR-a, grabi se sve do čega se može doći. U igri su svi argumenti i kvaziargumenti. Autohtoni narod podrijetlom od Ilira bogumilske, kasnije islamske vjere traži fundamentalnost i grunt. Tada je sve pripadalo Ilirima, dakle sve je naše ako nije tračansko ili keltsko i, naravno, srpsko. Protektori bi trebali zapaziti činjenicu da gdje god su se nastanili Iliri, Tračani ili Kelti, na ovom dunjaluku, tamo ima gužve. Na Siciliji ili Irskoj, na primjer. Jedni kažu:

"Naše je tamo gdje smo etnički očistili što proglašavamo našom svetom zemljom", drugi kažu "Naše je i ono gdje smo etnički natrpali, pa ciljeve postizemo demokratskim pritiskom većine mase". Umjesto da budu brojni i reproduktivni tamo gdje je naše, Hrvati govore kako su konstitutivni tamo odakle su otišli, gdje ih nema. Svakoj babi koja se vrati u Ulice ili Kraljevu Sutjesku, treba dati spomenicu 41. i 91. i paket. A ne govoriti im kako su konstitutivni u Drvaru i Grahovu.

Protektoru IFORU ne ide samo plaća, već i dnevnice, pa postoji opravdana nada da će ostati dulje nego što su potpisali. Da nije minirano, ovdje je im, s vojničke točke gledišta, bilo idealno. Sjajni tereni za vježbu a vrše dostojanstveni posao mirotnostva pomoću kojeg se dobivaju ili gube izbori u domovini.

Zato će proći još mnogo Uskrasa dok se ovo sve sredi i dok se mogne u sreći i zadovoljstvu živjeti. Ipak, lijepo je kad je mir, kad se može u Zagreb preko Orašja. Sretno vam Uskrsnuće Isusovo!

A. Lj.

KARDINAL U POSJETI GIMNAZIJI

Na proputovanju za Zagreb, 6. ožujka, u srijedu poslije podne, skromni prostor Tuzlanske katoličke gimnazije posjetio je ugledni, dragi gost. Njegova uzoritost, preuzvišeni gospodin kardinal, nadbiskup Vrhbosanski, monsinjor Vinko Puljić, iznenada i neočekivano našao se među nama. Posjet je bio kratak i potpuno nekonvencionalan. Nismo ga očekivali. Mi bismo se za ovakve susrete dugo i brižno pripremali i u želji da sve bude najbolje prezentirano, možda i pogriješili u nečemu. Ovakvo, spontano, bez protokola, kao da ga je netko "bacio" među nas,

kardinal nam je samo potvrdio sigurnost i povjerenje da nismo sami, da se netko za nas brine i računa s nama. Što je nama značio ovakav, makar i kratki posjet velikog sina bosanskih Hrvata katolika, znaju svi oni koji su imali sreću biti u blizini i razgovarati s monsinjorom. Mir i ljubav što ga prate u njegovu djelovanju, prenose se pri ovakvim susretima, snaže poljuljanu nadu i učvršćuju vjeru.

Učenici i profesori naše škole, zatečeni jednostavnošću i ljepotom viđenja, s radošću očekuju ponovni susret!

Hillary Clinton došla je u Tuzlu posjetiti američke vojnike

U posjet američkim vojnicima što su u sastavu međunarodnih provedbenih snaga u Bosni i Hercegovini raspoređeni u IFOR-ovu sektoru Sjever-istok, u ponedjeljak, 25. ožujka 1996. rano ujutro stigla je Hillary Clinton. Prvu damu Amerike, njezinu kćerku Chelstea i pjevačicu Sheril Crow u Tuzlanskoj zračnoj luci dočekali su zapovjednik IFOR-a Leithon Smith, zapovjednik IFOR-ova sektora sjever-istok general-bojnik Viliam Nash i John Mansis, veleposlanik Sjedinjeni država u BiH, a ispred bosanskohercegovačke Vlade dr. Ejup Ganić. "Došla sam potvrditi američku predanost demokraciji i izraziti potporu našim vojnicima i njihovim obiteljima", rekla je na samome dolasku prva dama Amerike. Pri odlasku Hillary Clinton se zahvalila vojnicima za sve ono što čine u BiH. "Prenosim vam pozdrave vaših obitelji iz Njemačke gdje sam jučer bila. To su najbolja djeca i voljela bi ih pokazati cijelom svijetu. Oni znaju što vi radite ovdje, što im rade očevi i majke. Vi možete poslužiti za primjer političarima. Na vas je ponosna cijela Amerika", poručila je vojnicima i zaželjela im sreću prva dama Amerike. Ona se toga dana iza zatvorenih vrata prvo susrela s dopredsjednikom Federacije BiH Ejupom Ganićem, koji je, kako se doznaje, po njoj poslao i poruku predsjedniku Clintonu. Zatim su je admiral Leighton Smith i general Viliam Nash informirali o situaciji u BiH i sjeveroistočnome sektoru IFOR-a, nakon čega je ona otišla u obilazak postrojb raspoređenih na ovome području. Vojnički ručak je poslužen u kampu Alisa, a riječi potpore su dobro došle i ranjenim vojnicima u pokretnoj mobilnoj kirurškoj bolnici u Donjoj Višići kod Banovića.

U Tuzlanskoj zračnoj luci gospođa Clinton je prilikom svojega jednodnevnoga posjeta razgovarala i sa predstavnicima mnogih BiH nevladinih organizacija. U kratkome razgovoru ona je razmijenila riječi potpore sa nadbiskupom Vrhbosanske nadbiskupije uzoritim kardinalom Vinkom Puljićem i banjalučkim biskupom preuzvišenim gospodinom dr. Franjom Komarićem. Upečatljiv je bio njezin razgovor i sa 15 djece iz Osnovne škole Jala, a osmogodišnja Emina Bičakčić joj je izrecitala i poklonila pjesmu. Hillary Clinton je iz Tuzle otišla s obećanjem da će ponovno doći.

Z. B.

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

POSAVINA SE VRAĆA KUĆI

23. ožujka 1996. godine Posavina je napravila svoj prvi korak u povratku kući. Korak težak i bolan, ali ipak - posavska stopa je stupila na posavsko tlo.

Dvije tisuće ili još mnogo više Posavljaka DOŠLO je toga dana iz najudaljenijih hrvatskih i nehrvatskih krajeva VIDJETI svoj dragi prag te molitvom POBIJEDITI mržnju i zlo što su svom silinom 1992. nahrpili u ovu zemlju.

Tko je pred rat prolazio ovim krajevima, sjeća se ljepote i blagostanja pitomih sela civiliziranih, urbanih oblika zabave i okupljanja mladih, njegovanja folkloru i tradicije s mjerom i ukusom.

I danas, u ugodnom ožujskom susretu, kad gledate ove ljude, ni po čemu ne prepoznajete koliki su gubitnici i stradalnici. U prilici smo susretati mnoge izbjeglice i prognanike sa raznih strana. Poređenje se nameće i nehotice. I onda vidite da je ovo ovdje jedan poseban svijet, neočekivane vedrine i duha. Vidjela sam suze u očima ljudi, muškaraca snažnih i sposobnih! Suze nisu tekle, nisu plakali, možda nisu ni osjećali da su im oči plačne?! Stajali su uspravno i samouvjereni, lijepi i zdravi. Slušali su svoje biskupe i svećenike, ljude koje vole i koji vole njih. Nije bilo nikakvih interesa u riječima potpore i porukama nade što su im ih upućivali kardinal vrhbosanski, njegova uzoritost gospodin Vinko Puljić, biskup banjolučki, preuzvišeni gospodin dr. Franjo Komarić, provincijal Bosne srebrene, fra Petar Anđelović i pedesetak svećenika i redovnika. Taj dijalog

vjere, ufanja i ljubavi lebdio je u mirnom posavskom podnevu, s povjerenjem i pouzdanjem u bolje dane koji su pred nama.

"MISLITE SVOJIM GLAVAMA, PAZITE KOME ČETE VJEROVATI!"

"NAŠA MOLITVA, NAŠI BOJOVNICI, NAŠA CRKVA, TO JE SNAGA KOJOJ TREBAMO ZAHVALITI ŠTO SMO DANAS OVDJE!"

"SNAGE PAKLA SU JAKE I MOĆNE, ALI BOŽANSKA SNAGA JE MOĆNIJA I JAČA, ONA IZLAZI KAO POBJEDNIK!"

Križ na vrhu razrušenog crkvenog zida kao simbol naših putokaza, križ na ulazu u prostor bivše crkve kao znak dobrodošlice u rukama domaćih momaka, križ na zgaristi svilajske crkve što ga je pronašao i dirljivo pokazivao fra Valerije, predratni župnik "svilene" župe.

Na nekim crkvištima nema ništa, negdje je gomila kamenja, negdje uzgor stoje zidine, a negdje, kao u Potočanima npr., sve je obrušeno, ali moći će se popraviti.

Sve je u Posavini upamtio ljepše i vedrije dane i to se odmah uočava. Zlo koje je četiri godine tutnjalo ovuda nije triumfalo! Čuo se smijeh, djeca su trčkarala, kolo je igralo, pjesma se orila. Snaše su "narogile pribatuše", mlade cure iz Donje Mahale u svojim "bresuknjačama" i "čorapama na gulice" cupkale su lijepe i ponosne - život se kroz njih nastavlja. Momci u novim "anjucogovima" i "fistanima" prebacili svoje torbake, nakrivili šešire. Tko su - oni su! Život se

samo na kratko pritajio, zastao da predahne pa da opet zagalami bosanski glasno i jasno, grubo za javnost, nježno i toplo između četiri zida. To je bosanski Hrvat, Posavljak, katolik.

Tako mnogo svijeta, biskupi svećenici, časne sestre, političari, kulturnjaci, božji puk posavski - pa nitko ne ostade ni gladan ni žedan. Bogaštvo Posavine nije presušeno. Primjerenom vremenu i prostoru, iznad očekivanja, bilo je blagovanja za sve.

Medicinsku pomoć nije nitko zatražio. Liječnik i sestra bili su samo za svaki slučaj - pitanje je časti razboliti se toga dana. "Svi zdravi, a Bog s nama", čulo se "nazdravljanje" domaćina, a onda pjesma duga i otegnuta, d r a g a , p o s a v s k a , l j u d s k a :

"Posavina zemlja je Hrvata..."

Nije lako doći u Dubicu. Mi iz Bosne morali smo četiri puta prelaziti Savu. Kao u labirintu! Oni što dolaze iz Europe, dva puta. Svi su strpljivi, nasmijani - stvarno su se vratili kući. Ruševine stoje, zgarista kao u horor projekcijama opominju, panjevi svježije posjećenih šuma djeluju sablasno, groblja upozoravaju na smrt. Voćke su propupale, trava se probija između razvalina, u dvorištima već ima ljudi. Vraćaju se!

Cure pjevaju: "Njekog nješta naučila mati..." Zbilja, čemu posavske majke uče svoju djecu? Što će ih od sada učiti? Koja je to

Crkva prije rušenja

Svečana sveta misa pred srušenom crkvom

Učesnici slavlja poslije svete mise

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

mudrost što je u svojim glavama imaju ovi ljudi? Kakva je to strpljivost koja ih drži? Sveučilišni profesor iz Osijeka što je sjedio na jednoj dasci i raspitivao se za život u Tuzli, reče mi: - Vi bosanski Hrvati izuzetni ste ljudi. Vaša je budućnost. - Iako djeluje kao utjeha za naivno dijete kojem su svjesno iskvarili, ja prihvaćam ovakvo razmišljanje, milo mi je i osjećam se važno. Ja, dijete ovih prostora, kćer ovih ljudi što, beskrajno odani ideji o jedinstvu Hrvata, danas nakratko zaboravljaju svoju nesreću i velikodušno mole: "... kako i mi otpuštamo dužnicima našim", pokušavam shvatiti odkuda im snaga. Bože!

Marica Petrović

NERAZVIJENA SURADNJA

Za odnose između Hrvata općine Ravne-Brčko i Hrvata Tuzle nikako se ne bi moglo reći da su bili razvijeni. Evidentni je da je tijekom rata konkretna suradnja oba entiteta bila ujednačena, ali "blaga" i uglavnom se sastojala od pojedinačnih kontakata čelnika, povremenih sastanaka, te viđenja za svečanih obljetnica ili blagdana, bez značajnijih posljedica političkog organiziranja. (S obzirom na teške egzistencijalne uvjete u ratu i početne oblike višestranačkog postkomunističkog organiziranja Hrvata uopće, takva potreba za organiziranjem je postojala.)

Kad razmišljamo o objektivnim uzrocima takvog stanja onda nam na pamet najprije padaju čimbenici koji su mogli i trebali da djeluju povezujuće i poticajno na tu suradnju, ali zatim i oni čimbenici koji su tu suradnju otežavali ili onemogućavali.

Najprije ćemo o prvima.

Ono što je svakako trebalo doprinijeti razvijenijoj suradnji između ta dva zapravo ista ali prostorno odvojena entiteta jest razumije se, prije svega, njihov nacionalni, politički, etnički i ku-

lturni identitet. Naročito je bilo za očekivati da će teško ratno zbivanje kada je nacionalni osjećaj Hrvata bio doveden "do usijanja" - ako ništa drugo - približiti dva entiteta "u nevolji" i proizvesti neke zajedničke oblike organiziranja.

Posebice treba naglasiti veliki značaj koju su za tu suradnju imali politički čimbenici, a to su zna se prije svega Hrvatska demokratska zajednica, shvaćena kao pokret, a onda i druge stranke kojih je utjecaj bio zanemariv. Poticaj za suradnju je trebala biti i "prirodna" orijentiranost lokalne sredine k regionalnoj, s obzirom na razvoj, kao i obrnuto, skrb razvijenije sredine za etnički identitet i razvoj lokalne sredine.

Što se tiče čimbenika koji su tu suradnju objektivno otežavali ili onemogućavali, tu je prije svega činjenica egzistiranja tih hrvatskih entiteta u dvije različite geopolitičke zajednice, u Veležupi Posavskoj odnosno Tuzlansko-podrinjskoj veležupi. Bez obzira koliko politički predstavnici HDZ-a težili povezivanju ova dva entiteta, na političkom planu to neće imati većih posljedica, jer je konkretna

geopolitička "gravitacija" svake od ovih zajednica daleko jača. Tu je dalje i teškoća fizičke, prostorne naravi tj. razdvojenosti i udaljenosti koja svako bliže, konkretnije povezivanje zapravo onemogućuje.

Posljedice hrvatsko-muslimanskog rata

Međutim, posebno je značajno mnogo novih elemenata u odnosu između ovih dvaju hrvatskih entiteta unijela blokada puteva kroz srednju Bosnu i muslimansko-hrvatski rat. Izravna posljedica tog rata i blokada jest ukidanje brigade HVO-a s područja Soli, 115. brigade "Zrinski" i pokušaj raspuštanja 108. pješačke brigade HVO Ravne-Brčko, koje bi se vjerojatno i desilo, da se u međuvremenu nije "desio" i Bečki i Washingtonski sporazum. Položaj Hrvata Soli je tada svakako bio veoma težak, a ni položaj Hrvata Ravna-Brčkog nije bio nimalo lak. Hrvatima Soli je tada ostala samo kultura koja u uvjetima barbarskog rata ne znači puno ili čak

ne znači ništa. A za Hrvate Ravne-Brčko čini se, da je tada tzv. posavski koridor postao, ne običan "zid" i ne "Berlinski zid" već "kineski zid(!)" - nepremostiv, uz koji su bili nemilosrdno pritiješnjeni. (Važno je podsjetiti da je to još uvijek bilo vrijeme kada Srbi nisu znali za poraz i kada su kao pobjednici odbijali sve mirovne prijedloge Međunarodne zajednice!)

Hrvatsko-muslimanski rat za Hrvate Tuzle i Ravne-Brčkog imao je i jednu neočekivanu posljedicu: naime, nakon raspuštanja, borci 115. brigade "Zrinski" su se počeli uključivati u 108. pješačku brigadu HVO Ravne-Brčko. Ako do tada nije bilo razvijene suradnje, o kojoj je ovdje riječ, tada je, istina jed-nostrano, do nje došlo iz nužde i u najvećoj mjeri. S druge strane, negativne posljedice gubitka brigade za Hrvate Tuzle su se osjećale i dalje, kao što se osjećaju i danas.

Na kraju, pišući ovaj tekst kao jedan od Posavljaka, treba naglasiti da najveći dio Posavljaka ne bi želio da suradnja Hrvata Ravne-Brčko s Hrvatima Tuzle bude u takvom obimu, koji bi bio na štetu njihove osnovne orijentacije: uvezivanja u Veležupu Posavsku.

Romeo Knežević

Poziv prognanicima iz Posavine

VRATITE SE DOMU SVOM

Povodom potpisivanja mira u Daytonu, pozivajući se na slobodu kretanja i zagarantirano pravo svih da se vrate tamo odakle su prognani, Općinsko vijeće općine Ravne Brčko uputilo je proglaš prognanicima da se čim prije vrate svom domu. Proglas se jednako odnosi na sve stanovnike, bez obzira na nacionalnost, koji su prije rata živjeli na ovim prostorima, a ratni vjor ih je otjerao u tuđinu i nelimaštinu.

Mir potpisan u Daytonu daje nam pravo da se vratimo tamo odakle smo prognani. Stvoreni su uvjeti da povratimo svoje dostojanstvo, pokažemo prkos i hrabrost i za početak, barem povremeno tamo odemo. Pokažimo sada koliko držimo do svog praga i rodne grude, koliko cijenimo našu djedovinu, ono što smo naslijedili, i ono što smo mukotrpno sami stvorili. Ovo je prilika da obidemo svoje mrtve, odamo dužnu počast onima koji su branili ovo i lo dali svoje živote, da posjetimo svoja opustošena i razrušena crkva, kaže se u proglasu što je upućen svim prognanicima od strane OV općine Ravne Brčko.

Dalje se prognanci pozivaju da dođu, pogledaju i razmisle da li živeći tu gdje su živjeli njihovi preci, gdje su mukotrpno zarađivali kruh i stekli imetak, tu gdje su rođeni, igrali se i odrasli, sklopili brakove i izrodili potomstvo, sagradili bogomolje, i sahranili umrle.

Zar se možete okrenuti, sve to ostaviti, jednostavno otići i ne vratiti se. Zar sve to ostaviti i otići u život neizvjesnosti, samoprijekora, poniženja, u život koji ste živjeli ovih godina rata. Vaš odaziv, vaša izražena želja za povratkom znači će vaš pogled na budućnost, to će biti osveta za vaše i naše poginule, za sva zla koja su nam nanješena. Povratak će biti pobjeda nad onim koji vas je protjerao, kaže se u proglasu.

M. BIKIĆ

HRVATI SE VRAĆAJU NA SVOJA OGNJIŠTA

Razgovor smo vodili sa dopredsjednikom HDZ ogranak Gradačac, u njegovom teško ratom oštećenom domu u Gradačcu, profesorom Ivanom Cvitkušićem, sa željom da doznamo o radu i djelovanju HDZ ogranak Gradačac, njenom

dosadašnjeg rada i djelovanja našeg ogranka, uspjeli smo se uvezati sa redišnjicom HDZ BiH u Mostaru, od kojih smo u par navrata dobili i humanitarnu pomoć kojom smo skrbili naše stare i iznemogle, te bolesne, djecu, pa i bojovnike.

Hrvatska demokratska zajednica BiH OPĆINSKI ODBOR HRVATSKE DEMOKRATSKE ZAJEDNICE TUZLA

Svim katolicima i svima koji mu se raduju čestitamo najveći katolički blagdan

ustroju, životu Hrvata koji su ostali na svojim ognjištima preživljavajući sve ratne strahote, te o povratku Hrvata u Gradačac.

"Stranku HDZ ogranak Gradačac smo ustrojili prosinca 1994. godine od kada organizirano djelujemo, zastupajući interese Hrvata našega ogranka koji su tijekom čitavog rata tu, kao i onih prognanih i izbjeglih što nadoše privremeno utočište s one strane Save, da bi se jednoga dana okupili i zajedničkim snagama organizirali sebi život dostojan civiliziranoga čovjeka. Od samoga ustroja ogranka nastavili smo s političkim djelovanjem u izuzetno specifičnim uvjetima, jer, dobro je poznato da tijekom borbenih djelovanja nije bilo ni sata kada se naš grad nije nalazio pod kišom neprijateljskih projektila. Nesagledive su posljedice, dubokim i bolnim uzdahom konstatira prof. Cvitkušić. Gradačac je bio isturen i veoma značajan dio bojišnice, za cijelu BiH. Ovdje su vrata Bosne na koja su napadale nesrazmjerno velike snage agresora. Mi smo, usprkos tomu, supjeli stvoriti prisnu i korektnu suradnju sa većinskom SDA u Gradačcu. Tijekom

Kada pomenuh bojovnike, samo da kažem da je njih pedesetak položilo vlastite živote na crti bojišnice, braneći svoja ognjišta, svoj Gradačac i svoju dmovinu BiH. Naš razgovor prekida brujanje motora teških helikoptera IFOR-a koji nadlijeću gradačaćko područje u niskim letovima izvršavajući svoju zadaću". Vjerojatno bi brujanje tih gđosija bilo blaže da je na prozorima staklo umjesto najlona. razmišljam, dok profesor dodaje: "staklo je stradalo još početkom rata, a ja sam se već i navikao na ovo najlone, dobro je kada nam UNHCR dodijeli ove najlone koje sam već nekoliko puta mijenjao i postavljao.

U prizemlju mi nisu stradale stvari, dok mi je gore na katu sve uništeno, nema ništa.

Tijekom rada, HDZ ogranak Gradačac svesrdno su u svim segmentim pomagali iz Županijskog odbora HDZ Soli na što smo im veoma zahvalni, te nema razloga da i u budućje još prisnije ne surađujemo čvrsto koračajući zajedničkom cilju. Molim vas, prenesite tople pozdrave članovima Županijskog odbora HDZ Soli na čelu sa gosp. Ivom Lužanskim kao i svim

Hrvatima i dobronamjernim ljudima Župe Soli od Hrvata Gradačca i mene osobno.

Prioritetan je zadatak našeg ogranka stvarati što povoljnije uvjete za povratak izbjeglih i prognanih Hrvata ovih prostora na čemu intenzivno i radimo. To se već i očituje ovih dana, jer su u naš grad počeli dolaziti Hrvati koji su živjeli u izgnanstvu, obilazeći svoje domove, interesirajući se za njihov pravak Izvjestan broj je već ostao, a i kod ostalih postoji interes za povratak na svoja ognjišta, što nas sve ovdje veoma raduje.

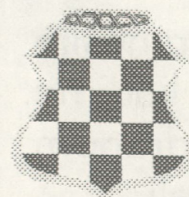
Smatram da će doći do reorganizacije pojedinih ogranka i Zupa HDZ-e BiH, te se nadam da će se HDZ ogranak Gradačac pripojiti HDZ Župe Soli.

Dotaknuli smo i rad crkve u Gradačcu koja je tijekom rata obnovljena čime su stvoreni kolikotoliko normalni uvjeti za duhovno zadovoljavanje vjernika. Prvu sv. misu služio je fra Velerije Stipić iz župe Špionica, da bi potom dužnost preuzeo velečasni Mijo Perić iz Poljaka služeći sv. misu svake nedjelje i drugim katoličkim blagdanima. Pored sv. mise, redovito se vrši blagosov katoličkih kuća, pokop mrtvih,

mladi sklapaju brakove primajući blagosov Božji, dakle, usprkos ratnim okolnostima, njegovali smo i razvijali naše običaje, tradiciju i sve ostalo čime vraćamo vjeru u Boga i nadu u povratak na ove prostore. Kod svakog Hrvata jaka je duhovna snaga i nesalomljiva koja nas krasí, zaključuje naš sugovornik, dopredsjednik HDZ ogranak Gradačac prof. Cvitkušić.

Ufajući se u svoje snage i vjeru u Boga, vratit će se Hrvati na svoje. Mada još uvijek ne raspoložemo konkretnim podacima zainteresiranih za povratak, ponavljam, znam i dogovorno tvrdim da se vraćaju Hrvati u Gradačac na svoja stoljetna ognjišta. Očekivati je iz dana u dan da ih bude sve više i više. Uostalom, zašto se i ne bi vratili na svoje. Također, vršimo pripreme popisa pučanstva za budući referendum i druge izborne radnje na jesen, te, pripremamo program saniranja ratnih šteta. Prioritet dajemo popravci domova i infrastrukture naših sugrađana. Smatram da je vrijedno pomenuti uvezivanje HDZ ogranka Gradačac sa domovinskom zajednicom u Zagrebu, kao i sa našim klubovima širom Europe. Time stvaramo povoljnije uvjete da se naša Posavina ponovno podigne iz pepela i vrate tamo Hrvati gdje pripadaju. Posavina će opet biti hrvatska i ničija druga", naglasio je naš sugovornik dopredsjednik HDZ ogranak Gradačac prof. Ivan Cvitkušić, privodeći kraju naš razgovor, uz iskrene želje za ponovnim viđenjem.

Anto Šimić Čiko

Bosna i Hercegovina HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE SOLI

U povodu najvećega katoličkog blagdana

Općinsko vijeće Soli
svim katolicima želi
sretan Uskrs

hrvatska
demokratska
zajednica

croatian
democratic
union

Bosne i Hercegovine
Županijski odbor
Soli

*Svim građanima katoličke vjernoispovijesti
čestiti i blagoslovljeni Uskrsni blagani,
želi Županijski odbor HDZ BiH Soli*

BOLJE TUŽAN NEGO DUŽAN

Još prije tri mjeseca, većina od nas je dočekala Novu godinu. Nisu samo knjigovođe. Oni su odahnuili sa zadnjim danom veljače. Bilance za 1995. predali su nadležnima i sada čekaju. Što je sve u tim bilancama, drugo je pitanje. Sigurno je samo da je vrlo malo onih koji nisu iskazali svoja dugovanja ili obveze, odnosno ispunili rubrike "duguje" - "potražuje". Naravno, bit će tu i sumnjivih ili spornih potraživanja oko koji će i sudovi imati posla. Prema već ranije ustaljenoj praksi, mnogi će "dobici" također biti prikazani kao vrlo mali. "Pa, rat je - reći će gospodarsveci". Neki će trljati ruke: "Opet smo ih prevarili, zakona o ratnim profiterima još nema, dok ga donesu mi ćemo ponovo biti čestiti građani!". Nismo ni svjesni koliko se ova knjigovodstvena terminologija uvukla u našu svakodnevnicu. Ima li ikoga od nas da nam netko nešto ne *duguje* ili da netko od nas nešto ne *potražuje*. Zato nije

moгли utvrditi niti sudionici sarajevskog skupa inozemaca koji se sastadoše da pomognu u obnovi. U njihovoj su bilanci izgleda neki krivi podaci pa ponudiše samo par stotina tisuća. Oni koji točno znaju što *potražuju* i tko im *duguje*, jesu umirovljenici. Posebice tuzlanski. Tri mirovine iz prošle godine na temelju Daytona 2 u Rimu! Po Daytonu 3 u Moskvi neće *potraživati* ništa. Oni koji su im *dužni*, stalno razmišljaju kako da smanje svoja *dugovanja*, koriste sva moguća sredstva pa svakodnevno objavljuju šokirajuće informacije o mogućim povećanjima, nakon kojih one što *potražuju* često zadesi infarkt, kap i sl. U PIU se raduju: "Svakim danom ih je sve manje. Izgleda da ćemo se izvući iz *dugova!*" Ovo je također već viđeno. Kod Kineza, naprimjer. Za vrijeme Mao Tze Tungja, za umrlim se Kinezom nije žalilo - "Jedna žlica slobodna!".

prednji zub. Za "zapovjednika" iz Kiseljaka stoji da je Bosnian Croat, a za sve ostale Hrvate samo Croatian. Ono što je možda najvažnije, nedostaje. Zbog toga IFOR i neće da ih ganja. "Nismo mi budale - vele Amerikanci. U nas je nekada za običnim kradljivcima konja na tjeralicama pisalo: "REWARD 100 \$". A za ovolikim ribama - ni centa! Neka ih Goldstone osobno ganja. A sve i da hoćemo, što da radimo kada susretamo "lidera", a on nam pokaže crnogorsko državljanstvo"?!

Jedna se novinarka sa sarajevske televizije oprobala u utjerivanju tuđih *dugova*. Vjerojatno u ime svoje "koleginice" koju je svojevremeno *zadužio* onaj legionar iz HVO-a. Pred kamerama se skoro potukla sa predsjednikom Federacije. Zapela za Mostar i samo Mostar. A, Krešo valjda u želji da ne ostane *dužan*, nakostrijehio se i uzvratio u svom stilu. Novinarka otišla helač kako to u narodu kažu. Ne može se u podpredsjednika sedam dana ranije gledati zaljubljenom, a sa predsjednikom se ovako počupati. Međutim, hrabri nisu uvijek i najpametniji. Jer sada Hrvati u Tuzli kukaju kako je odmah nakon ovog "sarajevskog teleringa", TV TPK prestala sa emitiranjem središnjeg dnevnika HRT i emisije "Slikom na sliku". Kažu: "Eto što nam Krešo napravi! Taj mali bojovnik sa Usore, zapeo da postane Krešimir V-ti da ujedini sve hrvatske zemlje kao njegov slavni imenjak prije tisuću godina. Nije isto tući se sa osamdesetčetvorkama i pedesetpeticama na Ušću i sa državnom televizijom. Jest da tu televiziju kritizira i Galli kako nije multinacionalna, ali "vlast je vlast!". Drugi, naravno, brane Krešu: "Ne daj se Krešo! Uz tebe smo!" Navijanje se nastavlja. Neki mladi ljudi hodaju po Tuzli i građanima nude listiće papira sa pripremljenim pitanjima u stilu: "Mislite li da je predsjednik Federacije možda Tuđmanov čovjek?" i slično. Sve je anonimno, niste *dužni* upisati svoje ime i prezime. A anketari me *podsjecaju* na one što prije *nekoliko godina organiziraše "borbu sedmice protiv tjedna", samo što im je onda predmet*

ispitivanja bio jedan tuzlanski novinar koji je govorio hrvatskim jezikom. Koliko ja znam Krešo će istina malo hodati "bos" po trnju, ali preživjet će. Više me zanima što bi sa Venadom. Ni njega od toga vremena ne vidamo na ekranima.

Kada smo već kod Krešimir, predsjednik Ustavnog suda, inače Tuzlak, ostade *dužan*, bar onima koji poznaju povijest, odgovor na pitanje odakle mu tvrdnja da "su tek nakon dolaska Turaka u Bosnu, nastali narodi koji tu sada žive". Nije moguće da za vrijeme Tomislava, Krešimira Pavla i Mladena Šubića, nije bilo niti jednog Hrvata. Ako ništa, bila su ova četverica. A koliko mi je poznato i prvi spominjani ban u Bosni Borić došao je iz Slavonije. Znam također da se u toj istoj Slavoniji od pamtivjeka igra kolo u kojemu momci u širokim bijelim gaćama igraju i pjevaju: "Dobra vina i kulina, haj, haj, uživaj!". O Kosačama, Hrvatinićima, Kotromanićima, Tomaševićima, neću. Neka ga pita njegov sugovornik te večeri.

Svi mi imamo neke svoje bilance. U jednoj mojoj, TVT je i dalje *dužna* bar još jedan otvoren telefonski broj na koji gledatelji kontakt program mogu gostima postavljati pitanja. Ali ima i takvih emisija u kojima ne treba pitati ama baš ništa. Razgovor sa šefom kantonalnog MUPA pokazao je to najbolje. Sve je na početku rekao kao odgovor na pitanje "da li se nadao da će biti postavljen za ministra unutarnjih poslova u Federaciji". Odmah je raščistio sve *dugove*: "Nisam mogao doći na red od Sandžaklija!"

Vrijeme mira je ipak nastupilo. Kao potvrda toga, (ovaj put ne od državnih čelnika), bio je organizirani štrajk učitelja i nastavnika osnovnih škola. Kažu da su tako morali postupiti jer im vlasti *duguju* silne novce. Štrajk će biti ponavljan svake srijede do 10. travnja. Djeca koja inače *potražuju* propušteno znanje za ove četiri godine, obradovala se. Neće ići u školu srijedom, subotom i nedjeljom. Dok sam ja išao u školu nije bilo štrajkova. *Dugovi* su se naplaćivali od leđa. Ali smo imali ipak dane bez nastave, za vrijeme sletova, mitinga, čišćenja

šumâ od gubara, pošumljavanja golih površina, komemoracija za velikanima pokreta nesvrstanih. Bolje i to nego u školu ići pješice. Dok stigneš izbriše ti se zadaća sa poločiće. Učiteljica stroga: "Duguješ mi zadaću, u protivnome zovem oca". Zna se što bi poslije toga bilo s leđima.

Kažu da građani Tuzle najviše *duguju* gradskoj čistoći. "Glavni" za estetiku grada prijeli svim *dužnicima*, kako će po uzoru na Bolognu, za svaki bačeni papirić biti naplaćena debela kazna. Nije slučajno što je izabrao "crven" Bolognu kao primjer. Mene baš puno ne brinu papirići od bonbona, još uvijek su skupi. Ali, me zato brine što ćemo s tolikim novcem od kazni. Radi se o milijunima maraka, najmanje je toliko i papira danas na ulicama. Bit ćemo najbogatija općina, mnogi će od nas pozajmljivati novac. Poslije će biti povucipotegniti dok naplatimo *potraživanja*. Naročito će biti teško ako ih privremeno ustupimo Sarajlijama.

U hrvatskom se korpusu u zadnje vrijeme također prave bilance i iskazuju *dugovanja*. Tako od HKD "Napredak" iz Tuzle stručni suradnici na polju glazbenog odgoja, traže naplatu nekih ranijih *dugova* za svoj rad. Novi se predsjednik Društva našao u teškoj situaciji: "Kako da vrtim dugove koje nisam napravio? Trebalo je to tražiti od staroga." Tuzlanski HDZ opet, na krivoj nozi uhvatio ministar iz naše veležupe. "Hoćete dio programa na hrvatskom jeziku, a duguje mi dva predstavnika u programskom odboru!" Valja sada narodu objasniti zašto nisu predstavnici izabrani. I oko

utemeljenja općine sa hrvatskom većinom prave se obračuni. Prema Wachingtonskom i Daytonskom sporazumu Hrvati *potražuju* najmanje jednu općinu. Kažu da u gruntu o sadašnje tuzlanske imaju oko 60% zemljišta, i to onog najboljeg na kojemu su skoro svi gospodarski objekti. Kao argument imaju i javnu izjavu predsjednika veležupe: "Ako narod tako hoće, neka i bude. Nema ništa ptoriv". U iščekivanju voje općine, Hrvati pripreme vrše na koncertima pjevača iz Hrvatske. Samo što je otišla Doris, evo Olivera. Mnogi su se za oba koncerta morali *zadužiti. Nema hrvatstva badava!*

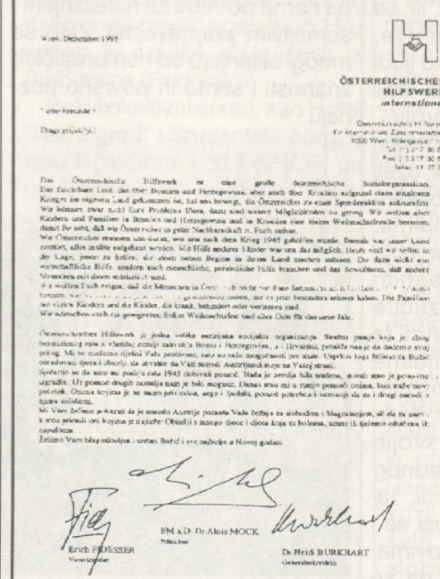
Na kraju ove moje inventure *dugovanja i obveza*, moram ispričati i nešto što mi se osobno dogodilo. Zaustavio me jedan mladi policajac i upitao: "Gospodine, zašto nemate prometnu pločicu na vašem automobilu naprijed na karambolci a ne u autu ispred vjetrobranskog stakla. Za to ste mi *dužni* 25 feninga (Vjerojatno mislio na pfening?)", pogledao sam ga i u sebi pomislio: "Provokacija?". Ne, momak je doista bio vrlo ujudan. To mu je bila dužnost. Utješio sam se koliko ja malo dugujem u odnosu na ono što meni drugi *duguju*. Porušenu i pokradenu kuću, na primjer. Ili pokradeni automobil. Eto i tu je pločicu netko htio otrgnuti pa sam ju postavio u auto.

Neka, bolje je tugovati nego dugovati. Ne bi bilo loše da o tome malo promisli i oni što nam ovih dana ponudiše novu vjeru, tri dana se pitajući ŠTO ĆE BITI SA OVIM SVIJETOM?

BOŽIĆNI PAKETI ZA BAJRAM

Povodom Ramazanskog bajrama vijećnicima tuzlanske općine podijeljeni su prigodni paketi, prehrambenih i drugih artikala. U jednom od vijećničkih paketa pronađeno je i pismo jedne austrijske socijalne organizacija, koja je i osigurala ove pakete.

U pismu koje je potpisao doktor Alojz Mok, predsjednik ove organizacije, na njemačkom i na hrvatskom jehiku piše:

Dragi prijatelji!
Strašna patnja koja je zbog besmislenog rata zahvatila Bosnu i Hercegovinu, a i Hrvatsku, potakla nas je da dadnemo svoj prilog. Mi ne možemo riješiti vaše probleme, za to su naše mogućnosti premale. Usprkos toga želimo za Božić obradovati djecu i obitelji, da shvatite da vaši susjedi Austrijanci stoje na vašoj strani. Sjećamo se da smo mi poslije rata 1945. godine, dobivali pomoć.

Naša je zemlja bila srušena i morali smo je ponovno izgraditi. Uz pomoć drugih zemalja, nama je to bilo moguće. Danas smo mi u stanju pomoći onima koji traže novi početak; onima kojima je ne samo gospodarstvena, nego i ljudska pomoć potrebna, kao i saznanje da su i drugi narodi s njima solidarni.

Mi vam želimo pokazati da je narodu Austrije poznata vaša čežnja za slobodom i blagostanjem, ali da su nam i k srcu prirasli oni kojim je najteže - obitelji s mnogo djece i djece koja su bolesna, umno i tjelesno oštećena ili napuštena.

Želimo vam blagoslovljen i sretan Božić i sve najbolje u Novoj godini.

Spomenuto pismo je pisano u prosincu 1995. godine. Nije nam poznato kada su paketi stigli u Tuzlu, koliko ih je dovezeno, na čiju adresu i kome su sve podijeljeni. Međutim, iz pisma je više nego jasno kome su paketi namijenjeni i kojim povodom. Na našu žalost i na sveopću narodnu nesreću, paketi su došli do onih kojima je narod povjerio da ih zastupaju i njihove interese profiliraju. To što njima nisu namijenjeni i što darovatelj nije predvidio da se dijele u povodu Bajrama i to baš siromašnim i ugroženim vijećnicima općine Tuzla, to izgleda malo koga brine.

Bez obzira na to što mnogi tvrde da svaki narod ima vlast onakvu kavu zaslužuje, ne bismo se mogli složiti s tom i takvom tvrdnjom kada su u pitanju Tuzlaci; Tuzlaci, sasvim je izvjesno, ni po čemu nisu zaslužili da ih potkradaju njihovi vijećnici, odnosno oni koji su vijećnicima pakete poturili. Očito je da nitko od njih nije znao da bi se u paketima moglo pronaći i propratno pismo, kao ovo što je došlo do naših ruku.

N. J. IVANOVIĆ

Veselim se, Gospodin je Uskrsnuo
Sretan i blagoslovljen Uskrs
HRVATSKA ZAJEDNICA SOLI STUTTGART

HSS BiH
Neka mir Uskrslog zavlada našim dušama i odnosima među ljudima. U tom duhu Sretan Uskrs dragom hrvatskom narodu želi Veležupanijski odbor HSS Tuzlansko-podrinjske Veležupe Tuzla

nikakvo čudo da sam i ja podlegao ovakvoj terminologiji. I ne samo ja. Tako, nedavno čujem na radiju kako jedan novinar izvješćuje o tome kako su se tri strane u BiH sastale da utvrde "koliko koja još *potražuje* zarobljenika". Drugi, opet, izvješćuje kako za štete nastale u ovom ratu naša država *potražuje* oko 80 milijardi dolara. Nije, doduše, utvrđeno tko sve "duguje" po ovoj osnovi, a nisu to

Istina, sa malim zakašnjenjem ovih dana sam dobio u ruke tjeralicu međunarodnog suda u Haagu na temelju koje ovaj sud *potražuje* 49 osoba optuženih za ratne zločine. Međutim, podaci na ovom dokumentu su u najmanju ruku *sumnjivi*. Za "lidera" sa Pala piše da se može prepoznati po tomu što je plahe naravi i da je po narodnosti Bosnian Serb. Drugom piše da je bivši taksista, a trećem da mu nedostaje

Sretan i blagoslovljen Uskrs zeli Vam:
LIPROM
DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA

DAMM
D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

Svim vjernicima želimo Sretan i blagoslovljen Uskrs!

"NARODI MOGU POSTIĆI SVE, SAMO IME NE, AKO GA IZGUBE."

Imati svoje ime nešto je najnormalnije u životu i time se, uglavnom, ne opterećujemo. Već kod rođenja netko se drugi za to pobrine pa smo zahvalni ili se ljutimo na roditelje, kumove, nekoga iz obitelji! Vrlo rijetko ljudi mijenjaju ime kad odrastu, čak iako su s njime nezadovoljni. Naviknu se na njega pa ga nose, iako bi si radije, kad bi birali, uzeli neko drugo. Tako je s pojedincima, a tako je i s narodima. Narodi imaju svoja imena koja mogu u raznim povijesnim situacijama imati različite konotacije. Ako pojedinci iz naroda naprave povijesne pogreške, ili nespretnosti, redovito potpri čitav narod. Tada on nosi breme krivnje svojih predaka. Ako, pak, iz jednog naroda poniknu veliki ljudi, taj narod ponese slavu, ponosi se i diči svojim uglednim sinovima. Ipak, poslovična je istina da se više zna za one narode sa nečasnim pojedincima čija djela, poput Damoklova mača, više iznad povijesti čitavih generacija.

Hrvati Bosne i Hercegovine narod su koji ima više razloga na povijesnu scenu stupati uzdignute, nego pognute glave. Autohtoni na ovim prostorima, oni su utkali u šareni bosanski ćilim nijanse svoje kulture, glazbene, književne, likovne, religiozne, folklorne i ostalih tradicija koje jedan narod čine prepoznatljivim. A tkali su te tanane niti još od početka i prvih spomenika sve do danas. Uvijek su znali što su i tko su pa nisu u prošlosti imali velikih problema pri dokazivanju svoga identiteta. Znali su i oni drugi da su Hrvati iz Bosne prepoznatljivi i samosvojni. Ako je i bilo pokušaja da ih se utopi u raznim bojama bosanske tkanice, oni su tada svoje tonove samo intenzivirali, a potku čvršće zbijali i učvršćivali, ionako čvrstu, osnovu. Česti egzodusi sveli su ovaj narod na *reliquie reliquium olim magni et inclity regni Croatiae*, glede mjesta i ugleda ovog entiteta u razvoju Bosne. Pa ipak nitko ozbiljan i iole upućen u povijest i etnologiju, neće se zabuniti kad sluša govoriti hrvatskog čovjeka, gleda njegovu nošnju i igru u kolu, unide u njegovu kuću ili bogomolju. On je izgrađen kao jedna posebna grana osebujenog bosanskog stabla koje, s manje ili više života, ipak traje od dolaska slavena u ove krajeve.

Ali, nisu svi ljudi ni ozbiljni, ni upućeni u povijest i etnologiju. A i zašto bi bili? Ima dosta drugih znanosti čiji su podaci egzaktniji pa nema potrebe za natezanjem i sumnjivim prepravcima. Zato se mnogi eklanjaju od humanističkih znanosti i samo ih površno poznaju.

Hrvatice iz Križana sa svojim župnikom

Nitko se nema pravo pačati u bilo čiji izbor interesa i naobrazbe sve dotle dok se takvi ljudi, dobivši vlast ili procijenivši da je zgodan trenutak za sumnjive prepravke i natezanja, ne upuste u te mutne vode. Budući da malo znaju, njima se čini da i svi drugi tako malo znaju kao oni, ili još manje, pa glasno viču ili snažno našu svojim ubojitim parolama. To su ljudi s titulama ili iz oblasti nehumanističkih znanosti ili sumnjivo, u ratu stečenih akademskih zvanja. Ti "znanstvenici" nam tumače kako mi ne znamo što smo i tko smo, nego smo u zabludi, a oni su tu da nam otvore oči. Mi ih pristojno puštamo govoriti, smatrajući ih neobaviještenima i bezopasnima i, držeći se one narodne poslovice:

- Psi laju, a karavana prolazi - čekamo da ih netko drugi upozori.

Termin "bosanski katolici" koji su lansirali nas ne vrijeda jer mi to jesmo. Međutim, među nama ima onih koji nemaju vjere, ateizirani su, vjerskih nepredjeljeni. Oni bi se, dakle, jer nisu katolici, trebali prvi oglašiti. Mi bosanski Hrvati, katolici znamo što smo i tko smo, kamo spadamo. Ljudi koji nisu vjerski opredjeljeni, a katoličke su provenijencije, dužni su se nacionalno identificirati u prvom redu iz smopoštovanja. Ova, samo naizgled, "igra" riječi za sve

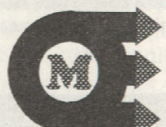
bosanske Hrvate, i **Matoš, u bilježnici II; XVII, 190** katolike i nekatolike, vrlo je ozbiljna. Nitko nam to ne treba objašnjavati.

Razumijemo i suosjećamo s narodima koji imaju problema s identifikacijom. To je vrlo mukotrpan proces, pogotovo ako se netko sa strane miješa i

upotrebljivo i vrijedi za sve. Zašto, dakle, pored štovanog arapskog zaziva ne bismo slušali i zaziv kojim mi štujuemo svoje pokojne? Ili pozdravi?! Svi koji smo odrasli u Bosni znamo naše vjerske pozdrave: E(selam)u alejkum, Pomož' Bog, Hvaljen Isus i Marija! Nastranu shvaćanje da ovim vjerskim pozdravima nije mjesto i vrijeme u svim prilikama i situacijama, zanimljivo je uočiti da se, uz pozdrav E(selam)u alejkum, u zvaničnim prilikama još jedino izgovaraju svjetovni pozdravi koje baštine svi narodi naših bosanskohercegovačkih jezičnih izraza: Dobar dan, večer ili jutro. Nisam čula da je netko na javnom skupu pozdravio i "bosanske katolike", također ni Hrvate (pozdrav "Bog"). U razgovoru s jednim dobronamjernim kolegom (koji je, istina, iz skupine tehničke inteligencije), saznala sam da svjetovne pozdrave on ne smatra svojim. Kolega je Bošnjak, musliman. Nije bio ljut, nismo se svađali, dobro se slažemo i rijetko polemiziramo. Nemam ništa protiv, iako sam zbunjena što se ovi pozdravi tako lako odbacuju, smatram da treba ujednačiti i odrediti pozdrave koji su zvanični. Ili za sve svjetovni, ili onda, (što je zbilja neuobičajeno) svima vjerski.

Ne znam jesam li uzela dobre primjere? Naša svakodnevnica nam nudi obilje situacija koje upozoravaju da je Matoševa misao stavljena u naslov, ovoga razmišljanja, nažalost, aktualna i valja nam je dobro pamtit. Nama Hrvatima!

Marica Petrović

D.O.O. "MULTIelektrik"

Tuzla

**SRETAN
USKRS**

Kod nas možete nabaviti kopir aparate poznate japanske firme "KONICA"

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

Prognanici i profiteri

KOME DATI OTKAZ

Nedavno je kabinet Selima Bešliagića raspravljao o informaciji Općinskog sekretarijata za raseljena lica i izbjeglice općine Tuzla. Ova materija uskoro će se naći pred vijećnicima Općinskog vijeća Tuzla, a bit će prosljeđena i nadležnom republikom Ministarstvu. Najvjerojatnije će se tražiti da uskoro o tome raspravlja i Parlament Federacije BiH. Kabinet Selima Bešliagića procjenjuje da će se Tuzla, kada je riječ o trajnom zbrinjavanju prognanika i izbjeglica, naći u najnezavidnijoj situaciji u državi. Grad koji je pružio najviše pažnje i brige prihvatu i smještaju beskućnika, izgleda a će imati od toga i najviše posljedica. Već sada je očigledno da se ovaj problem neće lako riješiti, da će biti dugoročan, da mnogi stanovnici sjeveroistočne Bosne, i šire, na kraju krajeva neće htjeti i imati "računa" napustiti Tuzlu, te da će se oni koji trebaju pomagati u rješavanju ovog problema, izmaknuti i na svoje obaveze zaboraviti. Već sad tako nešto da se naslutiti iz nekih susjednih općina koje mogu bar djelimično "povući" svoje stanovništvo iz Tuzle, ali za to mnogo ne haj. Tako je nedavno stigao negativan odgovor od načelnika općine Kalesija da se u Kalesiju vrata bar oni prognanici čije kuće i stanovi nisu ozbiljno oštećeni, odnosno čiji kadrovi i "zaslužni" građani imaju kamo da se vrata.

Drugi vrlo indikativan podatak stiže iz Brčkog. Statistika govori da je u Tuzli, u stanove i privatne kuće, smješteno oko 400 obitelji iz općine Brčko. Na slobodnoj brčanskoj teritoriji do sada je popravljeno i useljivo mnogo kuća i stanova, ali nijedan stan u Tuzli nije ispražnjen. U 400 stanova i kuća koje su u Tuzli na privremeno korištenje dobili Brčaci, živi tek oko 700 duša, što znači ni po dva člana obitelji u jednom stanu. Obitelji su vjerojatno pocijepane i razdvojene, i koriste po dva tri stana ili kuće. Slična je situacija u rubnim općinama Rahić, Čelić, Teočak. I dok se neki prognanici sada raskomoćuju i biraju gdje će živjeti i stanovati, u Tuzli vri kao u košnici. Esma Ibršimović, sekretar Sekretarijata za prognana lica ponudila je kabinetu Selima Bešliagića, i Općinskom vijeću, jednu problemski sročenu informaciju. U njoj se ukazuje da je politika zbrinjavanje prognaničke

populacije vrlo kompleksna, i da do sada nisu potignuti željeni rezultati. Posljedica nedostatka jedinstvene politike i metodologije su nejednaki uvjeti zbrinjavanja prognanika. Zbog toga prognanici stalno "šeću" po slobodnoj teritoriji, a posljednjih dana ponovo ih sve više dolazi u Tuzlu. Tuzla je najsigurnije stanište za njih, i ankete koje su urađene pokazuju da mnogi nemaju namjeru napustiti ovaj grad. Njih oko 18.000 po tom os-

"okupirane" škole. U lipnju ove godine iz kuća popravljenih i "unajmljenih" na dvije godine mora se iseliti 830 prognanika, a do kraja godine još 900. Za njih sada netko mora izgraditi nove kuće, ili će oni ponovno u kolektivne centre. Kako onda raseliti postojećih 15 u kojima je najviše evakuiranih iz Srebrenice (Podrinja)?

Neki kolektivni centri, kao Hotel "Tehograd" i Studentski dom 1, nisu legalizirani kod UNHCR, pa ne dobivaju ni opskrbu. Prog-

NEMA ŽIVOTA U TUĐOJ AVLIJI

Skoro je Skupština TPK imala na dnevnom redu obimnu analizu položaja i smještaja prognanika iz Srebrenice i Podrinja, o njihovom dosadašnjem zbrinjavanju, smještaju, raseljenosti na području 14 općina TPK. Vodila se duga i žustra rasprava.

U zaključcima Skupštine konstatirano je da TPK ne može sam, bez pomoći cijele države, i međunarodne zajednice, riješiti probleme koji su posljedica pada i iseljavanja stanovništva iz Srebrenice, Zepe, Bratunca, Vlasenice, Zvornika i drugih mjesta. Bit će ugrožen Daytonski sporazum ako se nastavi jednosmjerno vraćanje prognanika njihovim kućama. Poslanici su opštro osudili one pojedince, bogate i moćne, koji su požurili da ilegalnom trgovinom unovče i zamijene svoju kuću i imanje tamo gdje su pretežno živjeli Bošnjaci. To se naziva profiterstvom i lopovlukom, i dalje srljanje u glib i nemogućnost da se svi prognani vrata svojim ognjištima, kako je to Daytonskim sporazumom regulirano.

novu dobilo je tuzlanske osobne karte, iako s privremenim boravkom. U Tuzli danas ima točno 61.110 prognanika. Ovdje još postoji 15 kolektivnih prognaničkih centara, i uglavnom su

nanici se najviše žale na smještaj u kolektivnim centrima i malu količinu hrane. Suradnja između Tuzle i Kantona je vrlo loša, pa je centre "Tehograd" i Studentski dom pod patronat uzeo Kanton,

Uskrs je blagdan kršćanske radosti i ponosa. Radujemo se za to jer nas je krist svojom mukom i smrću na Veliki petak otkupio umrijevši za nas mučeniškom smrću na križu. Njegovi mučitelji tada su trijumfovali, ali je njihov trijumf bio kratkog daha. Bio je pokopan, grob zapečaćen, čuvali su ga stražari, ali kad nadode uskrsno jutro, Isus usta slavni, a mrak nesta tamni,

Radujemo se! Aletuja!

Svim svećenicima, časnim sestrama i vjernicima

Sretan i blagoslovljen Uskrs

*RKČ Dekanat Tuzla
Dekan Don Šimo Janjić*

Otkako je Isus Krist Uskrsnuo grobovi nisu više vječna počivališta.

Sretan i blagoslovljen Uskrs želi.

*Katolički školski centar Tuzla
Gimnazija*

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

SABORU HRVATA BiH SARAJEVO

Delegacija Hrvata Hrvatske zajednice župe Soli stigla je na svom putu za Sarajevo do Zenice. Radi bojazni da neće moći stići na određeno zbog meteoroloških prilika odlučili smo se javiti zastupnicima Sabora ovim pismom.

U prvom redu pozivamo sve sudionike i želimo vam uspješan rad na korist sveukupnog hrvatskog naroda.

Sabor Hrvata RBiH je za nas Sabor koji treba biti dostojanstven u svom radu i zaključcima, ne dovodeći ni jednim slovom u pitanje jedinstvo i interese cjelokupnog hrvatskog naroda, kako u RBiH tako i šire.

U tom duhu upućujemo vam i slijedeća razmišljanja kao izraz našeg viđenja situacije u kojoj se nalazimo i ciljeva koje bi trebalo ostvariti ovim Saborom.

U prvom redu želimo sudionike Sabora upoznati sa našom hrvatskom zajednicom. HZ župe Soli obuhvaća sve Hrvate tuzlanske regije. Tu nas je preostalo još oko četrdeset tisuća.

Od početka rata u RBiH hrvatski narod se odmah uključio u obranu ovih prostora, kako u postrojbama HVO-a tako i u postrojbama Armije i MUP-a.

To uključivanje je u značajno većem procentu u odnosu na procent učešća hrvatskog

stanovništva na regiji. U tu borbu Hrvati su ušli s vjerom u zajednički život u zajedničkoj nam domovini RBiH.

Međutim, nismo sigurni da je zbog nastalih zbivanja i odnosa između Muslimana i Hrvata na cijelom području RBiH, moguće ustrajati u ovoj borbi sa početnim zanosom i motivima. Zbog toga se usudujemo izraziti svoje neslaganje i nezadovoljstvo sa politikom centralnih organa RBiH, jer nas cjelokupni postupci na našoj regiji dovode u podređen položaj, što je model projekcije RBiH za koji se kao knositivni narod ne možemo više boriti.

U sveukupnom djelovanju Predsjedništva i vlade RBiH izražava se nepovjerenje prema predstavnicima hrvatskog naroda kojima se pripisuje cjelokupna krivica za sukobe Muslimanskog i Hrvatskog naroda.

U organizacijskim formama općina i okruga zbog prakse preglasavanja u svim pa i u bitnim narodnosnim pitanjima kao što je pitanje jezika, obrane i sl. ne štuje se ustavno pravo hrvatskog kao državnog i konstitutivnog naroda. U praksi je na djelu politika volje jednog naroda.

Stoga smatramo da Sabor treba pozvati predstavnike muslimanskog naroda na

perispitivanja svoje politike i prakse prema hrvatskom narodu s ciljem da se normaliziraju odnosi na svim područjima RBiH na principijelnim osnovama. A to su jednakopravnost, suverenost i konstitutivnost.

Predlažemo da se svi kooptirani predstavnici hrvatskog naroda u Predsjedništvu sami preispitaju i povuku, jer je nedopustivo da stoje iza niza odluka i uredbi koje su na štetu hrvatskog naroda.

Glede ratnih zbivanja u RBiH predlažemo da Sabor zatraži:

- zaustavljanje ratnih djelovanja i razdvajanje sukobljenih strana uz pomoć međunarodnih snaga,

- da se nakon prekida ratnih djelovanja pristupi konkretnim i konstruktivnim razgovorima o rješavanju svih gorućih problema, od prehrane stanovništva pa do osiguranja pravne i imovinske sigurnosti svakog građanina bez obzira pod čijom se kontrolom nalazi.

Ukoliko se rat odmah ne zaustavi, zahtijevamo da se prilikom mobilizacije uvažavaju pravila međunarodnog prava.

Glede budućeg uređenja RBiH predlažemo:

- Da se istraje na konceptu suverene RBiH u međunarodno priznatim granicama.

- Da bi se ovaj koncept mogao ostvariti smatramo nužnim da se ispoštuju principi glede unutarnjeg uređenja zasnovani na suverenosti, državotvornosti i jednakopravnosti sva tri naroda.

U tom duhu držimo da je prijedlog međunarodne zajednice od tri konstitutivne jedinice prihvatljiv.

Također držimo da je neophodno ostvariti jednakopravnost i u pravu na po 33,33% teritorija za svaki konstitutivni narod bez obzira na njegovu veličinu.

Da se u svim konstitutivnim jedinicama osiguraju prava naroda i građana po najvišim međunarodnim standardima.

Da Sabor obvezno javno iskaže zahvalnost Republici Hrvatskoj i njenim građanima za svestranu pomoć od prvih dana rata svim građanima RBiH, a posebice nama Hrvatima.

Ne smije se zaboraviti činjenica da nas je u Republici Hrvatskoj više od dvije trećine našlo utočište i prvu pomoć u svemu.

U tom pogledu nas iznenaduje nezahvalnost muslimanskog odstva i želimo to posebno naglasiti.

S poštovanjem i pozdravom - Hrvati Hrvatske zajednice župe Soli.

Zenica, 5. veljače 1994. godine

SJAJNA BUDUĆNOST, NEIZVJESNA PROŠLOST

Proljeće je blizu ali još vrlo hladno. Zima je u sreću, zima je vani. Sve govori: godina će biti dobra, bez ratnih razaranja, novog neizvjesnog odlaska na bojišnice uže i drage nam šire domovine. A toliki bi još htjeli ratovati! Moć, znanje, hrabrost i tko zna šta još iskazati. Sramota, "nepravdan" mir! Mnogi su maršalske palice imali u džepu, a da nisu imali priliku ni vidjeti ratni ranac. Usudujem se reći: Bog je prema njima nepravičan, jer su nepravilno kažnjeni kratkoćom rata. Da je rat potrajao samo još nekoliko godina! Ovo do sada bijaše suviše kratko vrijeme za ostvarivanje blistavih vojnih karijera, sjajnih pobjeda... Jest, malo je teže otkriti neprijatelja u sigurnom okruženju neprobijnih zidina, naslaga kamenja i zemlje. Bože moj, ako se uporno traži uvijek se nešto može naći!

Ja i uopće mnogi, nismo bili obdareni moću spoznaje našeg okruženja: Može se reći dnevno saznajem novine iz moje bliže i dalje prošlosti. Bosanska državnost traje tisuću godina, ne, ma Bosna je samo zemljopisni pojam, odnosno bivša Bosna, ovaj htio sam reći... ma da Bosna je oslobođena osmanlijskim ulaskom u Jajce! Što? Bosna je tada prestala postojati kao država! Koliko različitih istina u jednom upitu, ima li i od kada postoji Bosna? Bosna je napadnuta, ne tako davno, po jednim 1991. - RAVNO -, po drugima 1992. godine - Brčanska malta. Međutim, rat je počeo prije, samo mi nismo znali.

Poradi toga ja, ne samo ja, žurno izčitavam i slušam sve iz neizvjesne prošlosti, sjajna budućnost me uopće ne brine, preživjet ću ja i to zlo, ukoliko budućnost nije vječna! Toj prošlosti želim dodati i ovaj dio u kojoj sam i ja, obični vojnik HVO bio sudionikom.

Studen, godine 1992. Okupljamo se u osnovnoj školi Ljubače. Kiša pada. Rijetko tko dolazi vozilima, najsigurnije je pješke, snagu treba ojačati. Rat je. Došlo nas je stotinjak. Upoznajemo se. Pitamo! Posavina? Koridor? U proboj idemo? Kako hrabri brzo odustaju. Bolesna žena, slabo dijete, nije ispekao rakiju - tisuće razloga! Ostaje nas deset i još tri. Nepravilno bi bilo ne spomenuti Ivu Grgića iz Moranjaka. Uporno moli Fištrovića (ostala imena opravdano ne spominjem: "Daj povedi staru kost". Nije uspio. Iskreno mi je žao! Polazimo na Husino, gdje nas čekaju Husinjani i Kiseljačani.

Drago mi je. Mnoge znam. Svi su dragovoljci, pjevaju ratne pjesme. Rat je. Autobusom pod trobojnicom brazdo stizemo u Ulice ili nam se to samo tako čini? Grmljavina topništva nije više tako daleko. Jednostavno se osjeća tijelom, osjećam jezu, strah. Nitko me nije tjerao, možda ipak postoji mogućnost ostanka u Ulicama. Stariji sam. Razmišljam. Prenaporno je to za mene! Bože, čujem Ti ostaješ. Čuješ, ti ostaješ, ponavlja Fištra. Ne, Ja ne ostajem. Moram ići. To je jače od mene. Nisam došao ostati, došao sam... ipak bi bilo lijepo ostati, nešto zapisati. Obično tako rade oni što o ratu sve znaju. Noću, kamionom krećemo prema bojišnici, granate oko nas stvaraju nepodnošljivu grmljavinu ili se samo tako čini? Što god pokušavam osmisliti počinjem... O Bože. Smrt je i suviše blizu. Osjetiš je.

Kamioni se zaustavljaju. Izalazimo. Krećemo prema crti bojišnice. Susrećemo ratnike, koje mijenjamo. Vraćaju se u Ulice. Pitanja kratka, odgovori još kraći. "Nije strašno. Štedi streljivo! Tko zna hoće li popune biti?" Da, to ti je rat. Zaposjedamo crtu. U biti to i nije crta, nego oprezno praćenje neprijatelja u povlačenju. Nastotinjak metara smo od prometnice Brčko - Lončari. Čuje se pješačko streljivo u Vučulovcu. Ide, ide 106. HVO brigada. Idemo i mi. Brzo ćemo se sastati. O Bože, koga li ću prvo zagrliti? Brata, rodaka, bratića, ma bilo koga. Odjednom. Dalje ne. Suviše ste u klinu. Ne razumijem to. Klinom, rečeno je, probićemo koridor. Pa već su u Goricama izbijali na Savu, taktički pogrešno odabrano mjesto, zato je sada odabrana ova smjernica. Ne dalje. Suviše smo u klinu. Treba čekati lijevo i desno krilo... samo ni lijevo ni desno krilo ne kreću! Moramo zadržati dostignute položaje. Treba se ukopati. Nismo za to najbolje spremni. Nemamo ništa ili gotovo ništa za ukopavanje u blato, posavsko blato. Pa ipak, čudo je to kako se prave zakloni, moglo bi se reći dobre zemunice. Neki imaju sreću i koriste kuće, štale, ograde i što sve ne za zaklon. Ulazimo u farmu. Raspoređujemo se. U farmi sedam bojovnika,

Vi, neizmerno hrabri što mira radi plaćete, što nigdje nevidjete smrt, ne čujete povike kolji, hvataj, ne kunite mir radi onih što preživješe! Ne borite se do posljednje kapi naše krvi poradi neizvjesne prošlosti i sjajne budućnosti! Upravno tako, tko zna kakve PROŠLOSTI?

dvojica u kuću, sam ostajem između farme i kuće, koje su spojene jednim nadzidom. Noć je puna guste, vlažne i hladne Posavske magle. Počinje vjetar. Magla sve brže i brže ide. Oprezno pušim, skrivam žar, već je i poneka zvijezda vidljiva na nebu.

25. studeni, Sveta Kata. Neprestano molim Boga, osluškujem, partim hod Vlačića na nebu. Gotovo se potpuno izvedirilo, kako su mi sada neobični i divni doživljaji u djetinjstvu. Doživljeni, ne daleko, tu u Jenjičkoj Obedi. Možda nije pametno što sam ostao sam. Godine su, noć je. Trebao sam zadržati bar nekoga. Nije mi trebala hrabrost, uostalom nikoga ne bih ostavio sama. Što ako se neko

putom nego puziti blatom i kanalima. Stizemo u selo, gdje je neusporedivo sigurnije. Smještamo se po kućama Vukšića. Umoran sam, skidam cipele i u lijevoj cipeli nalazim dio patrice sa križem, sastavljam ih i stavljam oko vrata. Tada sam znao "ovaj rat ću preživjeti!"

Bio je to moj prvi ratni zapis, prva škrabotina. Međutim, ma koliko se trudio nisam našao potvrdu - kod onih koji sve znaju iz moje neizvjesne prošlosti da se je ovo uopće desilo, a pogotovu da sam ja to doživio. Plakao sam u ovom ratu, ne stidim se. Plakao sam za poginulim. Nisam oduševljen mirom, ni padom zida berlinskoga.

Vi, neizmerno hrabri što mira radi plaćete, što nigdje nevidjete smrt, ne čujete povike kolji, hvataj, ne kunite mir radi onih što preživješe! Ne borite se do posljednje kapi naše krvi poradi neizvjesne prošlosti i sjajne budućnosti! Upravno tako, tko zna kakve PROŠLOSTI?

Uspostavljamo vezu, obilazimo liniju i mudro šutimo o napadu. Nismo sigurni što se je to u ranu zoru i jutro desilo i da li smo dobro postupili? Pitanja bez odgovora.

Odjednom je uspostavljene radio-veza sa Stožerom, pitaju da li je netko preživio. Uopće ne vjeruju da je sve u redu. Jedan ranjen i to lakše, a oni nas sve otpisali! Čuj otpisali, pa tko smo mi, nismo mi mala šala.

Oko podne netko je pripremio gorčicu. Koji ne znaju, to je kava, i naravno zovu me na gorčicu, kavu bez šećera. Da li će mi to biti prva i posljednja ratna gorčica? Dolazi grupa bojovnika sa streljivom. Što ti uopće više treba? Oni su iskusni pa nas savjetuju kako treba postupiti u sličnim situacijama i da sada ne treba mrtve izvlačiti. Ni na kraj pameti nije nam da izvlačimo mrtve protivnike, neka njihov sanitet dođe bez oružja, i neka ih nosi, više Pepo sa Husina. Svašta. Što će nam mrtvi, odista što će nam?

Sumrak je. Dobivamo smjenu. Otkrivaju nas i nemilosrdno tuku topništvom. Više smo u blatu i kanalima nego na putu, koji i nije Bog zna kakav put, no lakše je

SRETNE USKRŠNJE BLAGDANE SVIM VJERNICIMA ŽELI BRATSKI DAR SOLI

prišulja, ako budem ranjen, tisuću što? Počelo je. Najprije topništvo, ujutru oko šest sati pješaštvo. "Štedite streljivo!" Kako štediti kad su "niške kornjače tik uz tebe Bože, pa oni su prešli preko naše crte? U grmljavini najrazličitijeg oružja i oruđa čuju se ulici "kolji ustaše, kolji uje". Na vratu nisam mogao naći patrice. Rekao sam, Bože, ovo je kraj. Zaista ne znam što je četnike zaustavilo na farmi. Toliko znam. Nikica je pucao sa tavana farme po četnicima pa su se odjednom čuli klici "majku mu četničku". Bože, kako je teška i opipljiva tišina poslije stravične pucnjave. Kakve misli dolaze, kakva pitanja, kakve tvrdnje! Ovo je kraj, o Bože, oprosti mi grijehe. Pa nisam se ni pozdravio s kćerima, sa ženom. Tko će njima reći gdje su dijelovi moga tijela? Da li će uopće netko preživjeti? Kako je grozno - stravična ova tišina?

Uspostavljamo vezu, obilazimo liniju i mudro šutimo o napadu. Nismo sigurni što se je to u ranu zoru i jutro desilo i da li smo dobro postupili? Pitanja bez odgovora.

Uspostavljamo vezu, obilazimo liniju i mudro šutimo o napadu. Nismo sigurni što se je to u ranu zoru i jutro desilo i da li smo dobro postupili? Pitanja bez odgovora.

Uspostavljamo vezu, obilazimo liniju i mudro šutimo o napadu. Nismo sigurni što se je to u ranu zoru i jutro desilo i da li smo dobro postupili? Pitanja bez odgovora.

Uspostavljamo vezu, obilazimo liniju i mudro šutimo o napadu. Nismo sigurni što se je to u ranu zoru i jutro desilo i da li smo dobro postupili? Pitanja bez odgovora.

LUKA KNEŽEVIĆ

Veselim se, Gospodin je Uskrsnuo. Aleluja!

Sretan Uskrs žele

SESTRE KĆERI
BOŽJE LJUBAVI

Sretne i blagoslovljene Uskrsne blagdane žele

TUZLANSKI
FRANJEVCI

PROMEMORIJA O HRVATSKOM JEZIKU

I. Hrvatski jezik pripada južnoslavenskoj podskupini slavenskih jezika. Razvijajući se od 11. st. kao pisani jezik prožet živim hrvatskim narodnim govovima, upravo se hrvatski jezik među prvima počeo izdvajati iz slavenskoga *continuuma* kao poseban entitet.

Za rast hrvatskoga jezika još od ranog srednjeg vijeka karakterističan je utjecaj zapadne, latinske, mediteranske i panonsko-srednjoeuropske kulture i civilizacije. Ali najvažnije je od svega stalno očitovana volja hrvatskoga naroda da očuva svoju kulturnu, političku, jezičnu i drugu samobitnost.

Od 14. do 15. st. jezik cijeloga hrvatskoga prostora označuje se jedinstvenim imenima (slovenski, ilirski, hrvatski), s jasnom svijesću da **hrvatskomu pripadaju i čakavsko i štokavsko i kajkavsko narječje**. Tako je do kraja 16. st. - a osobito u 17, 18. i 19. st. - napisan i objavljen niz gramatika i rječnika toga jezika. Osobito u 17. i 18. st. svi pisci na čakavskom, štokavskom i kajkavskom području svjesni su da pišu **istim jezikom**, kako god ga zvali. Jezik hrvatske književnosti u Dubrovniku - kao najizgrađeniji - postao je uzorom na ukupnome hrvatskom prostoru, pa će upravo to biti glavnim razlogom što će sredinom 19. st. dotad

izgrađeni hrvatski književni jezik utemeljen na štokavskoj osnovici prevladati na cijelom hrvatskom području, i to zbog dubrovačkoga govora u jekavskome liku.

II. Književni jezik Srba do 19. st. bio je oblik crkvenoslavenskoga (srpskoslavenski, ruskoslavenski), a kad je V. S. Karadžić, na poticaj Slovenca Jerneja Kopitara, za osnovicu novoga srpskoga jezika uzeo novoštokavsko narječje - i **po uzoru na dotadašnji hrvatski književni jezik njegove rječnike i gramatike** - to je olakšalo ekspanzionističke težnje mlade srpske države.

Hrvatski je jezik u svojoj povijesti bio vrlo često ometan, a ponekad i onemogućavan, u razvitku. Bile su to posljedice državne, odnosno političke sudbine hrvatskog naroda: gotovo punih devet stoljeća Hrvatska je bila u sastavu drugih država, zadržavajući nekad manju, nekad veću autonomiju. Osobito teško razdoblje nastupilo je od 1918. godine. Uvjereni da će u zajedništvu s drugim Južnim Slavenima lakše osigurati svoje nacionalne interese, Hrvati ulaze i u državnu zajednicu s njima, u Jugoslaviju. Ali od očekivanja se nije ostvarilo ništa. Srbi zbog svoga povoljnoga položaja (najbrojniji i najprošireniji narod, njihova glavnoga grada i

proširenja njihova državnoga aparata, vojske, policije i redarstva i žandarmerije), odmah preuzimaju dominantnu ulogu.

U obje Jugoslavije nisu se birala sredstva i nije se zaziralo ni od **jezičnog nasilja** kako bi se dokazalo da su **hrvatski i srpski jedan jezik**. Ali, unatoč svemu tomu, hrvatski je narod održao svoj jezik i zadržao njegovo narodno ime. Iako odnos hrvatskoga i srpskoga književnoga jezika nema prave analogije u svijetu, ipak onako kao što je, kulturnopovijesno i funkcionalno, **nizozemski jezik različit od njemačkog**, kao što je **norveški različit od danskog i slovački od češkoga**, kao što je u demokratskoj Španjolskoj nakon propasti fašizma **galješki priznat kao poseban jezik, različit i od španjolskog i od portugalskoga**, tako je težinom kulturnopovijesne tradicije, samoga jezičnoga ustroja kao i voljom hrvatskog naroda, **hrvatski jezik različit od srpskoga**.

Međutim, u **tradicionalnoj (genetskoj) lingvistici** mnogim je jezicima osporavan *status* jednostavno zato što nisu bili jezcima posebnih državnih entiteta (katalonskomu, galješkomu, slovačkomu), kadšto čak i dugo nakon stvaranja nacionalne države (norveškomu). **Moderna je sociolingvistika**, naprotiv utvrdila da pri svemu tome, osim čisto jezično-genetskih, značajnu ulogu imaju kulturni i povijesni, društveni i politički, gospodarski i psihološki čimbenici te nadasve volja samih govornika; na temelju složenog spleta kriterija, svaki se jezik izdvaja kao originalan i neponovljiv skup kvantitativnih, kvalitativnih i funkcionalnih značajki. Jezici se naime razlikuju jedan od drugoga na različite načine.

Na hibridnome nazivu srpsko-hrvatski (**Serbo-kroatisch, serbo-croate, Serbo-Croatian** i dr.) osobito je inzistirala velikosrpska administracija i diplomacija prve i druge Jugoslavije. Ali takvu se nazivu hrvatski narod stalno odupirao i nikada ga nije prihvatio, pa ga je - unatoč represiji komunističkog režima - i javno odbacio 1967. godine **Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskog jezika**, koji su tada **potpisale** sve relevantne hrvatske kulturne i znanstvene us-

tanove i **supotpisale** tisuće hrvatskih intelektualaca i kulturnih radnika. Snagom tih nastojanja u drugoj su Jugoslaviji (1945 - 1991) ipak svi bitni savezni dokumenti obvezno službeno objavljivali u **četiri verzije: slovenskoj, hrvatskoj, srpskoj i makedonskoj**, a u početku su se i tako zvale.

III. Neosporna je činjenica da već trinaest stoljeća **postoji hrvatski narod**, da je njegova kršćanska tradicija stara trinaest stoljeća, da Hrvati već gotovo tisuću godina imaju **dokumentiranu pismenost i književnost na svojem narodnom jeziku**. Neosporno je i to da su Hrvati stoljećima pisali **trima svojim međusobno povezanim narječjima** (gotovo osam stoljeća prije Srba, koji su tek u 19. st. napustili srpskoslavenski i počeli pisati jezikom na folklornoj štokavskoj osnovici, dok se nikad nisu služili dvama tipično hrvatskim narječjima: čakavskim i kajkavskim). Hrvati su svoju pismenost, književnost, znanost i duhovnost uopće oblikovali i stvarali unutar **zapadne, latinske Europe**, a srbi u krilu **istočne, grčke i slavenske**. Nije dvojbeno ni to da je **hrvatska državno-pravna tradicija** (koju je morala priznati i uvažavati i komunistička Jugoslavija) starija od jednog tisućljeća, i da je upravo na njezinu temelju nastala i današnja Republika Hrvatska kao **međunarodno priznati pravni i politički entitet**. A sve se to moglo izražavati, pa se i danas izražuje, na jeziku kojemu je jedino naravno ime - **hrvatski jezik**, bez obzira na stupnjeve srodnosti li sličnosti s ostalim južnoslavenskim jezicima.

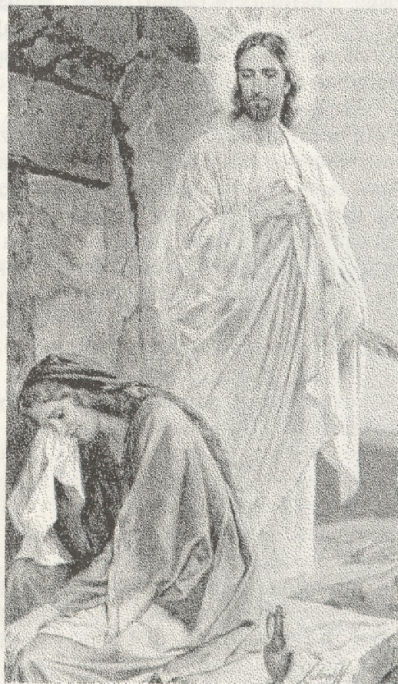
Stoga Matica hrvatska ovom **promemorijom** ponovno naglašava da sve relevantne političke, znanstvene i kulturne međunarodne ustanove trebaju uzeti u **obzir** navedene bjelodane i neosporne činjenice jednako u diplomatskim tijelima kao i u slavističkim institutima, kojima je inače dužnost promicati **posebnu književnost i prepoznatljivi jezik** svih naroda pa i hrvatskoga, te **štovati** neotuđivo pravo hrvatskoga naroda i hrvatske države na svoj jezik i njegovo vlastito ime, to jest: na **samos-talan hrvatski jezik**.

Zagreb, prosinac 1995.

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

Kristovo uskrsnuće kao temelj naše vjere neka nam bude podsticaj u životu i radu.

Sretan i blagoslovljen Uskrs želi Društvo "Hrvatski dom" Tuzla

"OBNAVLJAT ĆEMO I PREŽIVJET ĆEMO"

Na krvavom obzoru bosanskohercegovačkog neba počinje promaljati zraka sunca koja još nema snagu ogrijati ratom i teškom nepravdom promrzla srca Hrvata katolika. Ta zraka su ovaj put sjemeništarci franjevačke klasične gimnazije u Visokom koji su se vratili nakon skoro pune četiri godine progonstva. Povodom njihova povratka u svoje sjedište misno slavje predvodio je nadbiskup vrhbosanski kardinal Vinko Puljić u subotu 10. ožujka u sjemeništarci crkvi. Svodovima crkve ponovno je zaorio mladenački pjev, a oko kardinala okupilo se više od pedeset svećenika, uglavnom franjevaca koji su došli poduprijeti i ohrabriti nove naraštaje. Kako su daci izmješteni još 22. travnja 1992. godine, sadašnjim sjemeništarcima ova zgrad je potpuno nova. Dobrodošlicu im je zaželio provincijal fra Petar Anđelović: "Dobro nam došli u srce Bosne; dobro došli onamo gdje ste zapravo od početka i bili - u naše srce! Okupili smo se da Gospodinu Bogu zahvalimo što je našao načina da ih sačuva kroz ovo teško vrijeme rata... Vama, oče kardinale, i to nekoliko puta, nikakav odgovor nije stigao. Međutim, kad se radi o drugoj vjerskoj zajednici, onda tu nisu prijeko potrebni zakoni. Zapravo je to sve dio borbe Hrvata katolika da ostvare jednakopravnost prije svega u glavnom gradu Republike i Federacije kao i na svim područjima Bosne i Hercegovine. Ali to ne ide nimalo ni jednostavno ni lako. Brojniji narod

U povodu povratka đaka i profesora Franjevačke klasične gimnazije u Visokom je u subotu 9. ožujka slavljena svečana sveta misa koju je predvodio kardinal Vinko Puljić

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

Franjevačka klasična gimnazija - Visoko

sve više pritišće, osjećaju prigodu da i za budućnost preuzme vlast potpuno u svoje ruke. Zato Crkva podupire legalne predstavnike hrvatskog naroda u nastojanju da za svoj narod izbore jednaka prava. To je od početka zastupala, a to čini i sada bez straha za svoje pozicije ostajući s narodom i boreći se za njegov identitet te prava i dostojanstvo svakog čovjeka. Hrvatski politički predstavnici, koji su tijekom rata na ovim prostorima izgubili korak, sve više shvaćaju važnost opstanka ne samo za cjelokupni hrvatski korpus, nego i za Europu. Katolici Bosne vapili su za pomoć pred najezdama s Istoka i prije, ali ih se uglavnom nije čulo i sve molbe nailazile bi na tupi odjek šutnje i nerazumijevanja. A oni su ostajali i opstajali jer su voljeli svoj dom i zavičaj. Sada im bez konkretne pomoći, prije svega od njihove subraće, a potom od demokratskih zemalja, prijete nestanak i iskorjenjenje. Crkva je uvijek bila ta kraljeznica i sol ove zemlje koja je oplemenjivala svoj narod i druge oko sebe. Zato i nije čudo da upravo ona mnogima smeta i žele je saviti, slomiti i iščupati, a onda bi s onima bez kraljeznice bilo lako izići na kraj.

Crkva shvaća od kolike je važnosti da se oni, koji će sutra na svoja leđa preuzeti breme dogovornosti od sadašnjih svećenika, redovnika i redovnica, školuju, odgajaju i rastu tamo gdje će sutra djelovati. U tom duhu već se rade projekti za obnovu zgrade Vrhbosanske katoličke bogoslovije u Sarajevu na kojoj su štete izuzetno velike. No, u usporedbi sa stradanjima

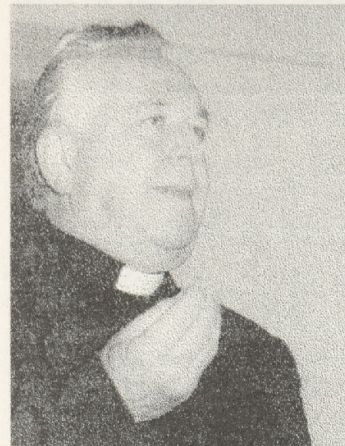
Franjevačke teologije na Nedarićima u Sarajevu, ona je uistinu dobro prošla. U zgradu Franjevačke teologije, koja je nedavno vraćena ispod srpske kontrole pod vlast Federacije, pošao je i kardinal Puljić u petak 9. ožujka u pratnji nekoliko franjevačkih profesora. "Veoma je potresno doživjeti i vidjeti kako je to središte kulture i vjerskog odgoja opustošeno i bezdušno uništeno, počevši od učionica i soba, do stravičnog izgleda same crkve. Ali, u stanju smo i u taj mrak unijeti svjetlo nade. Obnavljat ćemo i preživjet ćemo", rekao je kardinal Puljić poslije obilaska zgrade.

I uistinu, u mraku mržnje i rata Crkva je palila svjetlo mira i ljubavi koje je nalazilo odjeka u ljudima srca spremnog da vjeruju. Ona je spremna i konkretno pomoći narodu da preživi, i to je dokazala karitativnim djelovanjem. Najviši predstavnici Crkve i sada potiču otvaranje prije svega male privrede kako bi ljudi mogli raditi i od svog rada živjeti. Time će se potpomoći opstanak, a onda i povratak prognanih i izbjeglih, na čemu toliko inzistira Sveti Otac. Osim tolikih apela, molitve i riječi potpore, Sveti Otac čini i konkretne znake ljubavi prema Crkvi na ovim prostorima. Tako je kardinal Puljić, u njegovo ime, u subotu 10. ožujka darovao novo ambulatno vozilo s pratećim uređajima Doma zdravlja u Novom Travniku. Kardinal je istaknuo kako je htio da vozilo dođe baš u lašvansku dolinu gdje su Hrvati katolici uz velike žrtve uspjeli opstati svoji na svome.

Ivo Tomašević
GK

KARMELIĆANKE PODNO KALVARIJE

Nadbiskup zagrebački kardinal Franjo Kuharić blagoslovio je gradilište i položio temeljni kamen za gradnju samostana sestara bosonogih karmelićanki.

Msgr. Lovro Cindori, župnik i upravitelj Svetišća Majke Božje Bistričke

Značajni povijesni događaj u Svetišću Majke Božje Bistričke, a u kojem je značajni sudionik bio mons. Lovro Cindori, jest početak gradnje samostana sestara bosonogih karmelićanki.

Nadbiskup zagrebački kardinal Franjo Kuharić blagoslovio je u ponedjeljak gradilište i položio temeljni kamen za gradnju samostana sestara bosonogih karmelićanki u podnožju Kalvarije u Mariji Bistrici. Tom prigodom kardinal Kuharić je rekao kako baš nije vrijeme za velike pothvate, jer su obveze u poraću velike i jer su porušene crkve, kapele i domovi. No ljubav je velikodušna pa vjerujemo u solidarnost naše crkve, hrvatskog naroda i u velikodušnost hrvatskog vodstva. Vjerujemo da će biti dobra suradnja na općem planu kako bismo u Hrvatskoj što prije spasili i uredili porušeno i gradili novo, rekao je kardinal Kuharić.

U temelje samostana položena je povelja napisana na pergamentu, u kojoj piše: "Samostan kraljice Karmela - Temeljni kamen za gradnju novog Karmela pokraj Hrvatskoga nacionalnog svetišta Majke Božje Bistričke podno Kalvarije, uzet od kamena zagrebačke katedrale, o 900. obljetnici (nad)biskupije za vrijeme vladanja Republikom Hrvatskom predsjednika dr. Franje Tuđmana i upravljanja zagrebačkom nadbiskupijom, nadbiskupa kardinala Franje Kuharića, blagoslovio je papa Ivan Pavao II. u Zagrebu 11. rujna godine Gospodnje 1994. kad je pohodio Hrvatsku.

Novo žarište molitve, ljubavi i žrve u Hrvatskom narodu otvaraju sestre karmelićanke prvoga hrvatskog Karmela u Brezovici da bi svojim životom isprosile blagoslov za svoj narod, svećenstvo svoje nadbiskupije i cijeli svijet".

U temelje su položeni i karmelski simboli: medaljice, komadić odjeće kardinala Stepinca, AGNUS DEI i sličica sa životopisom utemeljiteljice Karmela u Brezovici, časne sestre Regine Terezije.

Pozdravljajući sve sudionike skupa na polaganju temeljnog kamena mons. Lovro Cindori je rekao kako je 4. lipnja ove godine obavijestio vjernike o gradnji samostana, što je bilo lijepo primljeno jer se tako ostvaruje želja Sluge božjega kardinala Alojzija Stepinca.

Predsjednik Odbora za gradnju samostana, pomoćni biskup zagrebački Marko Culej, podsjetio je na boravak Svetog Oca Ivana Pavla II. u Zagrebu u Hrvatskoj na dan polaganja temeljnog kamena prije godinu dana, ali i na posljedice ratnih strahota u Hrvatskoj i BiH. Rekao je da su se sestre karmelićanke trebale useliti u novosagrađeni samostan u Sarajevu, no on je srušen.

"Pokazalo se da mržnja ne može toliko srušiti koliko je ljubav kadra sagraditi. Samostan u Mariji Bistrici ima cilj buditi utočištem osobama koje se bez pridržaja posvećuju Bogu, molitvi i žrtvi. On je doprinos duhovnoj obnovi našega naroda. Sada su u Hrvatskoj dva samostana - u Brezovici i Ivanić-Kloštru. Treći će se postupno dovršiti u Mariji Bistrici i time se ostvaruje želja kardinala Alojzija Stepinca koji je Karmel u Mariji Bistrici, žarištu pobožnosti, želio sagraditi još 1941. godine".

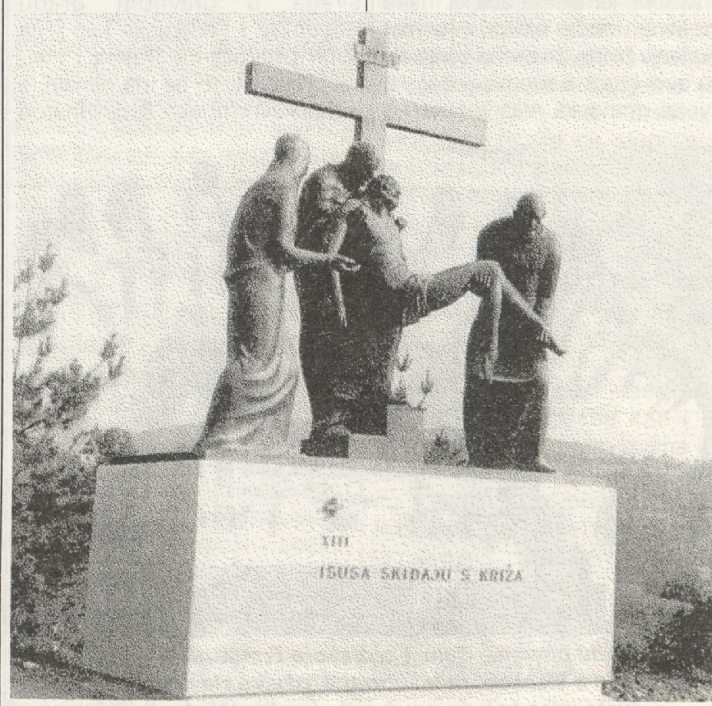
UKRATKO O BOSONOGIM KARMELIĆANKAMA

To je jedan od najstrožih samostana. Kada sestre uđu u samostan nikada više iz njega ne izlaze (sve dobrovoljno). Čak i groblje imaju u svom vrtu. S roditeljima i drugima mogu razgovarati samo kroz rešetke, međusobno razgovaraju samo pola sata nakon ručka i jedan sat nakon večere, a na velike svetkovine i imendane sestara bez

ograničenja. Sve ostalo vrijeme - čak i kada rade - mole, čitaju duhovno štivo ili pjevaju duhovne pjesme jer one su kontemplativna družba. Nikada ne jedu meso, nemaju privatne imovine.

Sada, u matičnoj kući u Brezovici, ne samo što sestre spavaju po hodnicima i sakristijama, jer nema mjesta, nego sestre iz istog razloga sa žalošću odbijaju brojne djevojke koje žele stupiti u samostan. Zato je kardinal Kuharić odlučio graditi Karmel u Mariji Bistrici. Sluga Božji, kardinal Alojzije Stepinac doveo je prve karmelićanke u Brezovicu kraj Zagreba. Nakon Brezovice kario je osnovati još tri druga Karmela na različitim mjestima u nadbiskupiji "da budu kao Kristove tvrđave koje će štiti nadbiskupiju duhovnim oružjem molitve, odricanja i žrtve u duhovnim bitkama".

Sestre ne zarađuju. Ono što dobiju za nagradu proizvođači crkveno ruho, nije im dosta ni za plaćanje komunalija. Žive od dobrih ljudi, a za sreću svojih dobrotvora svakodnevno se mole, ispričao nam je pomoćni biskup zagrebački, mons. Marko Culej uz poruku da poziva dobre ljude na potporu ovog djela, dok će se sestre karmelićanke za sve njih i sve nas moliti do kraja svojih života.

Postaja Križnog puta

ŠTO JE "AGNUS DEI"

To je pobožni predmet koji spada u red blagoslovina. Značenje mu je određeno sadržajem koji je u maloj knjižici platnenog uveza veličine jedan puta jedan centimetar. "AGNUS DEI" može se nositi uza se, a u slučaju požara ili poplave ili kakvih drugih opasnosti može se baciti u vodu, vatru bez bojazni od obeščašćenja. To je rukotvorina sestara karmelićanki u Brezovici, koje dobivaju iz Rima, pod sigurnim jamstvom, blagoslovljene medaljone od voska, te njihove dijelove uokviruju kako bi ih vjernici mogli nositi uza se. Radi velike potražnje vjernika za ovom blagoslovinom, sestre ih rado i sljubavljaju izrađuju, iako iziskuju vrlo mnogo vremena. Dobrim ljudi koji daju, ili su već dali prilog za Karmel, sestre karmelićanke poklanjaju "AGNUS DEI".

ZA DOBRE LJUDE

Otvoreni su računi u Zagrebačkoj banci za izgradnju samostana sestara bosonogih karmelićanki na Mariji Bistrici.

Žiro račun KARMELE MARIJE BISTRICE
30101-620-16/2320460389
devizni račun KARMELE MARIJE BISTRICE
30101-620-16/2421797506.

Iz Glasila "MILOSTI PUNA"

POLOŽAJ OBITELJI U SUVREMENOM DRUŠTVU

Brzina današnjeg života ostavlja malo slobodnog vremena čovjeku za obitelj, a često se događa da čovjek nema vremena ni za samoga sebe. Ovdje se odmah nameće pitanje, tko je tomu krivac, čovjek ili brzina životnog ritma današnjice? Obitelj, kao jezgro zajedničkog života predstavlja danas malu nemoćnu zajednicu, koja mora odoljeti svim suvremenim teškoćama koje se danas stavljaju ispred nje.

1. Kriza obitelji

U protivnom dijelu ovoga svoga članka želio bih iznijeti poteškoće koje pritišću sve zajednice većeg ili manjeg razmjera pa i obitelj kao manja zajednica nije od tih poteškoća pošteđena što bi zapravo bila obitelj? Definicija obitelji, prema socijalnim dokumentima Crkve, glasi: "Obitelj, zasnovana i oživotvorena ljubavlju, jest zajednica osoba: bračnih drugova, muža i žene, roditelja i djece, rodbine. Njezina prva zadaća jest vjerno živjeti stvarnost zajedništva u trajnom naporu da se promiče istinita zajednica osoba". (Sto godina katoličkoga socijalnog nauka, KS, Zagreb, 1991, str. 528.) Obitelj je vrlo važan odgojni čimbenik od kojega u pretežnom dijelu zavisi fizičko, moralno, društveno i kulturno oblikovanje budućih generacija. Stoga obitelj nije samo mjesto iz kojega će nastati buduće generacije, nego je ona i mjesto individualne, nacionalne i općeljudske budućnosti. U povijesti ljudskoga društva dobro je poznato da je obitelj prvotna ljudska struktura i, kao takva, posjeduje svoja originalna, neotuđiva i od svakoga neovisna prava.

Naše vrijeme je vrijeme previranja i to previranje je zahvatilo sva područja osobnog i socijalnog života. Kriza je zahvatila i tu prvu, prirodnu i osnovnu društvenu jedinku tj. obitelj. "Kriza obitelji nije nastala zbog toga što bi suvremenom čovjeku i suvremenom društvu obitelj postala nepotrebna i suvišna, što u suvremenom životu čovjeka i društva ona ne bi više mogla igrati ulogu, koju je "mutatis mutandis" igrala u cijeloj ljudskoj povijesti. I suvremenom čovjeku i suvremenom društvu obitelj je potrebna iz onih istih razloga, zbog kojih im je bila potrebna od početka". (S. Zaninović, Obitelj; u Obnovljeni život, Zagreb, XXII, 4/1975, str. 334.) Životna praksa je pokazala i dokazala da obitelj ne može zadovoljiti niti potrebe pojedinca a niti društva, ako se sveđe samo na rasplodnu stanicu ili na tzv. svratište. Danas moderni svijet poznaje sve moguće odgojne institucije, koje raspolažu najboljim mogućim pedagoškim stručnjacima, ali pokazalo se da ni oni ne mogu biti adekvatna zamjena za obitelj i odgoj, koji može pružiti jedna zdrava obitelj.

Uloga majke u životu i odgoju čovjeka tj. djeteta ne može nadoknaditi niti nadomjestiti nikakav pedagog. Majka svoje autentično roditeljstvo, svoj način odgajanja može pružiti samo u svojoj obitelji. "Nutarnje počelo, trajna snaga i konačan cilj takvog zadatka jest ljubav: kao što bez ljubavi obitelj nije zajednica osoba, tako bez ljubavi obitelj ne može živjeti, rasti, niti se usavršavati kao zajednica osoba". (Sto godina katoličkoga socijalnog nauka, KS, Zagreb, 1991, str. 528.) Kriza obitelji je nastupila uslijed toga što čovjek suvremene civilizacije ne želi na sebe preuzeti obveze i dužnosti obiteljskog života, nego ih naprotiv želi svesti na minimum. S tim minimumom želi postići dobre rezultate, ali njih jednostavno nema. Mnoga suvremena društva su zauzeta iznalaženjem sredstava i mjera kako bi se čovjek mogao, bar djelimično ili čak potpuno, osloboditi obveza koju mu sa sobom donosi obiteljski način života.

Važan razlog krize obitelji može se naći u suvremenim socijalnim, kulturnim i gospodarstvenim prilikama koje sa svojim nastojanjima ne pomažu izrastanju zdravih obitelji, nego su naprotiv pasivno usmjereni na obitelji, pa čak kadkad otežavaju ženidbenim drugovima ispunjavanje obiteljskih obveza. Saborska konstitucija "Gaudium et spes" lijepo kaže: "U obitelji napetosti niču, ili pod pritiskom demografskih, ekonomskih i socijalnih prilika, ili zbog sukoba između starih i novih generacija ili iz novih društvenih odnosa između muškarca i žene. Odatle uzajamno nepovjerenje i neprijateljstva, sukobi i iskušenja, kojima je čovjek u isto vrijeme i uzrok i žrtva". (Dokumenti II vat. konc., KS, Zagreb, 1970, str. 629.)

Potrošačko društvo kakvo mi posjedujemo danas u mnogome otežava normalan obiteljski život. Ono oblikuje nažalost sliku današnje obitelji. Osim brojčanog osiromašenja današnja obitelj doživljava i strukturalno slabljenje. Ona sve više prestaje biti realna solidna institucija i sve više postaje nesolidna skupina. Ta nestabilnost proizlazi iz same činjenice da je današnja obitelj dio krajnje dinamičnog društva, u kojem je u toku ili će to sve više biti brz ritam transformacije, gdje je sve više-manje prilično provizorno i relativno. Osim toga, pali su ili padaju oslonci tradicije, ideologije, uvjerenja koja se čuvala nepovredivim obiteljski autoritet, dok, s druge strane, sve više prevladava ideja jednakosti, koja i u obiteljski ambijent donosi demokratizaciju vlasti i autoriteta. Obitelj ima presudno značenje za život i budućnost pojedinca, pojedinog naroda i sveukupnog čovječanstva. Kao što ima ovo presudno značenje, tako obitelj ima i svoju ugroženost, koja joj dolazi kako izvana tako i iznutra. Nepovoljne prilike koje izvana za jednu obitelj su njene ekonomske brige i nemogućnosti u današnjem naglo razvijenom svijetu, zatim njene stambene prilike i neprilike, problemi oko djece, obiteljskog zajedništva, i intime, koju na jednoj strani onemogućuje rastavljenost bračnih partnera, utjecaj javnog svjetskog mijenja, opće poprilmjenih i za obiteljski život pogubnih društvenih običaja i mnogo drugih čimbenika što utječu izvana na jednu obitelj. Nepovoljne prilike koje dolaze iznutra su od samog čovjeka tj. one dolaze iz njegove nutrine. Dobro je poznato da je čovjek koliko duhovno biće, toliko i tjelesno. Čovjek tijela, koji hoće rastegnuti i posve odbaciti obruč bračne discipline i obiteljske dužnosti; kojeg tajno privlači razuzdanost i razvrat, zatim ljudsko zadovoljenje potrebe, sve više upada u razne vidove nastranosti. Nameće se pitanje? Kako da se ova kriza obitelji prevlada u današnjem suvremenom svijetu?

2. Odgojna funkcija obitelji

"Odgajati znači služiti davajući usmjerenje. Ne popuštati ni svemu, jer tada dijete ne bi bilo no što jest, nego rob samoga sebe. Svako dijete ima u sebi nešto

HRVATSKI DOM "GRADOVUH" d.o.o.

SRETAN SUKRS

LIPROM

PROIZVODNJA, UNUTARNU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA

posebno i jedinstveno. To je novo ljudsko biće, a ne ponavljanje našega bića. Roditelji treba da služe tome novom životu, da mu omoguće da bude ono što jest". (Novi katekizam, KS, Zagreb, 1989, str. 474.) Svako društvo ima svojih problema i poteškoća, a jedna od najvećih poteškoća za jedno društvo je odgoj novoga člana tj. djeteta koje je došlo na svijet. Bez doživljaja topline i ljubavi, dijete se ne može pravilno razvijati i ono će patiti tokom cijelog svog ovozemnog života. Od prvih dana dijete se mora navikavati na određene načine ponašanja. Osnovne vrijednosti i norme koje obitelj mora prenijeti na svoje članove vrlo su različite, ali to ipak moraju biti norme i vrijednosti s kojima će se pojedinac uključiti u društveni život da se što lakše u društvu snađe. Velika disproporcija između vrijednosti koje dijete usvaja u obitelji i vrijednosti koje su općenito priznate u društvu i o kojima više nitko ne sumnja da bi ih trebalo prihvatiti, izaziva određene poteškoće.

Svim članovima,
simpatizerima
i ostalima koji mu
se raduju želimo
sretan i blagoslovljen
Uskrs

IZ NAPREDKOVE KRONOLOGIJE

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO

"NAPREDAK"

Predsjednik Mr. Miroslav Petrović

Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" nastalo je od dva društva od kojih je jedno osnovano u Mostaru 14. rujna 1902. godine kao "Hrvatsko potporno društvo za potrebe đaka i studenata srednjih i visokih škola Bosne i Hercegovine", a drugo u Sarajevu 11. studenog 1902. godine kao "Hrvatsko društvo za namještanje djece u zanatstvu i trgovini". Ova društva su ujedinjena na temelju odluka njihovih skupština 10. siječnja 1907. godine u Mostaru i 9. lipnja 1907. godine u Sarajevu.

"Napredak" je odlukom državnih organa vlasti obustavio rad 1949. godine. Obnoviteljski akt i Statut društva doneseni su na Obnoviteljskoj skupštini 29. rujna 1990. godine u Sarajevu. Sjedište i središte Društva je u Sarajevu. Društvo djeluje u domovini i inozemstvu i izvanstranačko je. Svrha Društva je kulturno, prosvjetno, te ekonomsko i socijalno podizanje hrvatskog naroda.

Društvo se sastoji od podružnica, kao temeljnih organizacija, glavnih podružnica i povjereništva. Svi sačinjavaju jedno Društvo, svi stoje kao dijelovi cjeline, u međusobnoj vezi, a povezuju ih ista pravila. Sve organizacije Društva provode odluke, smjernice i preporuke viših tijela Društva.

Od obnavljanja rada Društva 1990. godine, velika obitelj "Napredka" se je proširila, i, ako podatak već nije star, danas

ima 48 podružnica u Bosni i Hercegovini, 6. u R. Hrvatskoj i 2 u inozemstvu.

Godišnja skupština HKD "Napredak" podružnice Tuzla

U subotu, 2. ožujka 1996. godine održana je godišnja Skupština HKD "Napredak" podružnice u Tuzli.

Statutarna je odrednica Društva, jednom u godini, a prema potrebi i više puta održati Skupštinu. Ova upravo održana, uslijedila je radi podnošenja izvješća o radu i financijskom poslovanju u 1995. godini, te donošenja Programa rada i Financijskog plana za 1996. godinu.

Osim navedenih razloga, održana Skupština imala je izbornu funkciju, te su tijekom njezina oficijelnoga rada izabrani novi članovi u Odbor podružnice. Za predsjednika Podružnice izabran je mr. Miroslav Petrović, dopredsjednik je fra Martin Antunović, tajnik Juraj Novosel, a blagajnik Krunoslav Marčelić. U Odboru podružnice iz ranijega sastava potvrđeni su članovi: fra Petar matanović, Marica Petrović i Zlata Musić, te Jakob Križan i Vinko Dobrinić. Odbor je dopunjen izborom novih članova dr. Jozom Budimirom, Želimirom Banom, Dragom Antićem i Tomom Bosankićem. Navedeno rukovodstvo izabrano je za vrijeme od slijedeće četiri godine.

U Nadzorni odbor, koji se bira na godinu dana, izabrani su: Tihomir Pavlić, Ranislav Tomičić, Pero Čiča, Viktor Tomičić i Božo Majić.

Na prijedlog Odbora podružnice na Skupštini su uručene Zahvalnice za doprinos u radu Društva i Podružnice Tuzla. Zahvalnice su dobili: fra Petar Matanović, Viktor Tomičić, Franjo Mott, Jakob Križan, Tomislav Križan, Vinko Dobrinić, Čestmir Dušek, Ljubomir Aždajić, Juraj Novosel, Zdenko Radošević, Jozo Grgić, Franjo Burda, Zrinka Andrejaš, Zlata Musić, časne sestre Zdravka i Klementina, Zvonka Pecirep, Katarina Vučenović, Božo Majić, Pero Čiča, Ranko Tomičević i Matija Klobučarić.

HKD "Napredak" se zahvalio također i: Tuzlansko-podrinjskom kantonu, Društvu "Hrvatski dom", Franjevačkom samostanu u Tuzli, Centralnom grijanju, Tuzlanskoj banci, Tvornici konfekcije TUZKO, Industriji namjenske proizvodnje, Narodnom pozorištu Tuzla i Elektrodistribuciji.

Prostor za rad Društva "Hrvatski dom" HKD "Napredak", koji je Općina dodijelila na korištenje, nalazi se na drugom katu nekadašnjeg Radničkog sveučilišta. U intenzivnoj je pripremi i adaptaciji, a zvanično će biti otvoren početkom travnja u okviru obilježavanja uskrasnih blagdana. Sa puno uloženog truda, tako ćemo u ovoj

godini raditi u adekvatnom prostoru. Članstvo ćemo, ovim putem i drugim sredstvima priopćavanja, upoznavati o vremenu i mogućnostima reguliranja svoga statusa, učlanjivanju u "Napredak" i mogućnostima uključivanja u rad Društva.

HKD "Napredak", podružnica Tuzla je imponantna zajednica čije je djelovanje u ovom gradu tijekom rata bilo od osobitog značenja. Veliki broj tuzlanskih Hrvata prošao je, zajedno s Društvom teška vremena i krize, ostvarujući ciljeve i zadaće i održavajući njegov dignitet. "Napredkov" udio u promicanju i njegovanju naše kulture i tradicije, hrvatske riječi, misli i folkloru, ujedinjuje se u zajedničko zdanje svih hrvatskih ljudi i institucija koje rade na učvršćavanju naše samosvojsnosti u ovim krajevima. Pitanje je časti i dostojanstva svakog Hrvata koji drži do sebe da onoliko koliko može doprinese i poradi "istinujući u ljubavi" da sve uraste u jedan zajednički, uspješan projekt - narodnog napretka. Više nikada ne postavljati sebi pitanje da li ostati, nego samo kako napredovati i uključivati se u razvoj suvremenog svijeta, nova je zadaća HKD "Napredak", podružnice Tuzla.

Zlata Musić

Sudionici godišnje skupštine

Odbor iz predhodnog mandata

Dosadašnja predsjednica g-đa Zlata Musić podnosi izvješće

Zahvalnica gospođinu Tomičiću - koji ima iskaznicu "Napredka" još iz 1947. god.

Zahvalnice u prave ruke - fra. Petru i samostanu

Godišnja skupština

HRVATSKI DOM - VAŠ DOM!

Do sada je u Hrvatskom Glasniku, glasilu Hrvatskog kulturnog društva "NAPREDAK" župe Soli, koji je i naše glasilu, kao što je i Napredak naš, a mi Napretkovi, u povodu mnogih prigoda pisano o Društvu "Hrvatski dom". Istina, nijedanput nije dat cjelovit prikaz Društva. Do nas je, nije do Glasnika.

Ni sada nemamo namjeru opširnije pisati o Hrvatskom domu. No, nije na odmet podsjetiti da je Hrvatski dom utemeljen 1913. godine. U okviru Društva, između ostalih, djelovalo je Hrvatsko pjevačko društvo "Majejica (utemeljeno 1896. godine i ove godine je stoljetni jubilej), Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" Sarajevo - Podružnica Tuzla (utemeljeno 1909. godine), hrvatski športski klubovi "Zrinski" i Udruga "Hrvatska žena". Društvo je utemeljeno radi ostvarivanja i promicanja svekolikih interesa hrvatskog naroda tuzlanskog područja, od duhovnosti do gospodarstva. Zar nam i danas sve to nije nasušna potreba? Zalaganjem čelnika, članova i donatora, Društvo je uspjelo iza Prvog svjetskog rata izgraditi zgradu Hrvatskog doma, koja je oduzeta 1949. godine, aktima tadašnjih državnih organa i od tada u njoj djeluje tuzlansko kazalište. Obnoviteljskom skupštinom, 13. 03. 1993. godine obnovljen je rad Društva "Hrvatski dom".

Sada u okviru Društva djeluju: Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" Sarajevo - Podružnica Tuzla, Udruga veterana 115. brigade HVO "Zrinski", Ukopno društvo "Sv. Anto Padovanski, kao temeljne organizacije sa svojstvom pravnog lica i šest ogranaka Društva "Hrvatski dom" u okolnim selima: Husino, Lipnica, Dragunja, Šićki

Brod, Ljepunice - Brgule i Ljubače, sa nakanom utemeljenja ogranaka u svim hrvatskim selima župe Soli. U okviru Društva djeluje i Udruga "Hrvatska žena", koja je obnovila rad 1995. godine.

Do sada je u Društvo ućlanjeno 5.000 članova. Poslije 4 godine upornog traženja i nastojanja, Društvo je dobilo prostor za svoje djelovanje. Do sada su se aktivnosti Društva odvijale u prostoru Franjevačkog samostana u Tuzli, uz veliku predusretljivost, zalaganje i dobrotu gvardijana, fratara i časnih sestara. Pored prostora, Franjevački samostan nam pruža i svekoliku drugu pomoć, bez koje ne bi do sada mogli raditi i opstati.

Prostor u koji smo se uselili u kolovozu 1995. godine, što zbog granatiranja, što zbog prethodne

Uz sve poteškoće, besparicu, zastoje, iznevjerena očekivanja, našlo se dobrim ljudima, nešto novaca, materijala, doniranja, ulaganja rada, entuzijazma,

kubika! Darovali su: Vlatko P. Tunjić, Marko S. Tunjić, Nikola A. Vareškić, Veronika ud. Mijata Tunjić, Ferdo P. Mijatović, Božo I. Mijatović, Mirko I. Mijatović, Blaž B. Tunjašević, Petar I. Mijatović, Ruža ud. Andrije Jokić, Rafo S. Mijatović, Marko S. Mijatović, Damjan M. Pejić, Ivo M. Pejić, Božo Tunjić, Joško M. Tomić, Vinko I. Pejić, Ljubica ud. Marka Lukanović, Tadija I. Pavić, Vlatko B. Tunjić, Božo I. Tunjić, Marija ud. Jakova Crvenković, Fabijan I. Tunjić, Mika I. Tunjić, Stjepan N. Tomić, Pero T. Pejić, Marko T. Pejić, Franjo M. Mrkić, Stjepan B. Tunjić, Vinko B. Tunjić, Petar, Zoran Anto i Milko Blaške Mitrović, Vlado F. Iveljić, Ratko F. Iveljić, Šimo A. Kajić, Božo N. Divković, Mara T. Divković, Jozo F. Divković, Filip M. Divković i Ilija S. Iveljić.

Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača. Skupismo i mi jedan i pol do dva kubika građe i odvezosmo do Ivana B. Mazić u Ljepunice. Rekosmo, kad je napravio vrata crkve u Breškama, dobro došao i za Dom.

Ovom prilikom, pred Uskrsne blagdane, želimo se zahvaliti svima onim, koji su svojim radom, materijalnom potporom i bilo kojim drugim činom pomogli rad Društva, uređenje i opremanje prostora, kako bi mogli što primjerenije obilježiti svečano otvaranje prostora Hrvatskog doma za Uskrsne blagdane.

Ovo je prilika da pozovemo i one, koji nam, iz bilo kojih razloga nisu pristupili, da pristupe i pomognu u svakom pogledu. Pomažući Društvo "Hrvatski dom" pomažete sebi!

Dođite, priključite nam se! Čekamo vas široka srca u Hrvatskom domu. Adresa: Ul. Matije Gupca br. 8.

Iz Društva "Hrvatski dom"

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

Nakon 50-godišnjeg preučivanja

DR. IVO PILAR I NJEGOVA DJELA

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

"U času, kad se približavamo kraju rata, što je prohujalo preko nas, umjesno je vratiti se na njegovo ishodište, na južnoslavensko pitanje, kojeg je srpsko pitanje tek jedan dio".

Ovako je prije 79 godina, u siječnju 1917. genijalni pisac, dr. Ivo Pilar (1874-1933) započeo predgovor svom životnom i još uvijek na tu temu nenadmašnom povijesno-publicističkom djelu, knjizi od pet stotina gusto tiskanih stranica velikog formata, bez ijedne suvišne riječi, pod naslovom "Južnoslavensko pitanje". Knjiga je i nastala u Tuzli, gdje je njezin autor proživio prvih dvadeset godina ovog stoljeća, a objavljena 1918. u Beču, dva izdanja, na njemačkom jeziku, pa 1928. u Zagrebu u nastavcima, onda 1943. u izdanju Matice Hrvatske, te 1990. u Varždinu.

"To mi se", piše dalje dr. Pilar u spomenutom predgovoru, "čini tim opravdanije, što mi iz čitava nepreglednog mnoštva ratne književnosti, koja je od početka rata preplavila književno tržište Austro-Ugarske i Njemačke, nije poznata, do jedne jedine iznimke, ni jedna publikacija o pitanjima specijalno južnih Slavena".

Stoga se nadao da je zadovoljio jednu potrebu, pokušavši ispuniti tu prazninu posebnim djelom. Tko god je, naime, u Austro-Ugarskoj ili Njemačkoj želio nešto saznati o pitanju južnih Slavena, morao je posegnuti za djelom Engleza Setona Watsona ili, što je najgore, za srpskim piscima. A to su, bez sumnje, bili nepouzdan izvor. Takvo stanje dr. Pilar je smatrao neorizivim, štoviše, daje sramota što do tada, i usprkos tom strašnom prvom svjetskom ratu, koji je nastao zbog nerazriješenog pitanja južnih Slavena, još uvijek u Austro-Ugarskoj nije bilo domaćeg djela, koje bi obradilo isključivo to pitanje, koje, po njemu, mora postati općim dobrom "našeg političkog mišljenja". Također, dr. Pilar je računao da će ovom knjigom u to uvjeriti svakog čitatelja, jer će se nakon rata shvatiti kolika je ogromna cijena plaćena za sustavno zapuštanje i zanemarivanje tog pitanja.

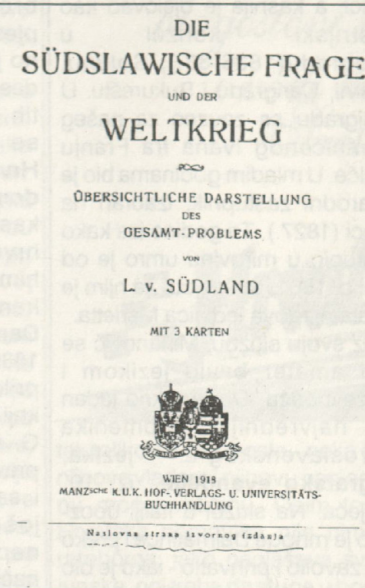
Tuzlanska epizoda

Dr. Pilar, inače, nije bio povjesničar, a niti političar od karijere, osim u doba kada je živio u Tuzli; on je bio ugledni odvjetnik i literat, ali i ekonomist, sociolog i etnolog, a iznad svega inteligentan opservator hrvatskih i, uopće, južnoslavenskih, te srednjeeuropskih gospodarskih, političkih i socijalnih prilika. Deset je godina bio zastupnik našeg kraja u Saboru Bosne i Hercegovine, od 1909. do 1919.

Glede toga, u Tuzli je ostao zapamćen po nekoliko stvari. Prvo, u borbi s protivnicima Monarhije nije pravio kompromise i zastupao je ideju ujedinjenja hrvatskih krajeva u zasebnu političku jedinicu u okviru Austro-Ugarske. Sa svojim je kolegom, odvjetnikom dr. Viktorom Jankijevićem, utemeljio, između ostalog, 1913. Društvo "Hrvatski dom". Na dan atentata u Sarajevu na austrougarskog prijestolonasljednika Franju Ferdinanda, 28. lipnja 1914. u Tuzli je organizirao i predvodio prosvjedne demonstracije, uz one u Sarajevu najveće u BiH. Bila je to tužna povorka, slična pogrebnoj.

Godine 1915. osjetivši, gotovo seizmografski, da se hrvatski narod nalazi pred jednom od svojih povijesnih razvodnica, dr. Pilar je objavio raspravu "Svjetski rat i Hrvati", a 1918. "Politički zemljopis hrvatskih zemalja". Te njegove analize nadilaze gotovo sve što je u hrvatskoj publicistici tih godina rečeno. Iz njegovog pera proizašla je i knjiga "Secesija", koja je i danas najvrijedniji izvor za proučavanje hrvatske moderne. On je, 1927., napisao i jednu od najzanimljivijih rasprava na temu "Bogumilstvo kao religiozno povijesni te kao socijalni i politički problem".

Ipak, kao politolog i sociolog, kao vrstan analitičar, najviše je došao do izražaja u "Južnoslavenskom pitanju", koje je popratio veoma opsežnom literaturom čije nabiranje zauzima više od stotinu - kao rječnik sitno tiskanih stranica te knjige. Sastavljena od devet dijelova - tematskih cjelina, ta knjiga obrađuje čitav sklop, prije

svega hrvatsko-srpskih odnosa, pitanje BiH i, uopće, prilika na Blakanu. Pilar ju je napisao tijekom Prvog svjetskog rata, a objavio pod pseudonimom L. V. Südländ. Kod zvaničnih krugova Monarhije djelo nije naišlo na osobit prijem, dapače, bilo je i plijeneno.

Najsloženiji problem svijeta

Kako je, zapravo, dr. Pilar došao na ideju da tako studiozno obradi spomenutu tematiku?

Rođen 1874. u Tiroli, on se, stjecajem okolnosti, našao na jugu austrougarske monarhije, u Tuzli, da pomogne narodu Bosne. Radio je, pomagao, podizao. Uzalud! Nevidljive, nerazumljive i nepremostive zapreke ispriječile su se, kaže, između njega i bilo kakvog znatnijeg uspjeha. Zato je digao ruke od usrećivanja naroda kao nezahvalnog posla, te počeo promatrati i proučavati ovdašnje ljude, razmišljati o pitanju južnih Slavena. Čitao je književnost o njima, osobito povijest i politiku, sakupljao brošure, programe, isijecao članke s tom tematikom iz novina. Po obrazovanju pravnik i ekonomist, a po osobnoj opredijeljenosti antropolog i sociolog, imao je teoretske temelje da se upusti u taj izuzetno složen problem. Službeno i izletima, proputovao je svim južnoslavenskim zemljama i posjetio većinu povijesnih mjesta, promatrao očima antropologa njihove stanovnike i slušao govore, upoznao narječja južnih Slavena, stekao njihovo povjerenje.

Ipak, usprkos bezbroj pojedinačnih spoznaja tijekom prvih deset godina, potpunu predstavu o razvoju pitanja južnih Slavena on je uspio stvoriti tek kada se zadubio u vjersku povijest Blakanskog poluotoka, kada se upoznao s bizantskom poviješću i duhovnim životom, s važnim pojmom "bizant". Pred sobom je, tada, ugledao istinu u svoj njezinoj koliko zastrašujućoj, toliko privlačnoj razgoličenosti.

Kada je počeo Prvi svjetski rat, on je odlučio da javnosti predoči spoznaju do koje je došao. Neminovan je bio ovoliki obim knjige, jer je, po njemu, pitanje južnih Slavena jednadžba s više nepoznanica nego što se pretpostavlja, tako da ne može biti rješenja dok se za svaku nepoznanicu ne postavi posebna jednadžba. Posegnuo je, stoga, u daleku prošlost, da bi javnosti prezentirao cjelovitu predodžbu o tom problemu. I učinio je to nepristrasno, istinito. Otkrio je mnoge zablude i prikazao uzrok najveće nesreće u dotadašnjoj povijesti - Prvog svjetskog rata, kao i jedan od najtežih i najzamršenijih problema svjetske povijesti. Zamršeno njemu svojstveno upravo nerasplesito prepletanje crkvenih, državnih i nacionalnih momenata, a teškim, jer se pritom ima posla s tisuću godina starim sustavom krivotvorenja povijesti, izvrtanjem, prikrićivanjem i brisanjem dokaza. Moralo se, kaže Pilar, začeti duboko do dna, da bi se stalo na čvrstu podlogu. Predmet je uhvatio u njegovim prapočetima i uistinu temeljito obradio taj tako veliki problem, osobito opasnost od Pečke patrijaršije. To nije prikazivanje prošlosti, nego pokušaj da se iz spoznaje prošlosti pronađe najbolji oblik konstrukcije za budućnost, s obzirom na bizantsko krivotvorenje povijesti, tendenciozne laži i izvrtanje istine, a što su srpski pisci vješto lansirali u cijeli svijet. Stoga ne čudi što se, čak, ni Austro-Ugarska Monarhija nije mogla uspješno braniti od njih, jer je i njoj nedostajalo dovoljno spoznaje o fino isprepletenim mrežama, u koje se i nesvjesno zaplela. I to je bio jedan od razloga da dr. Pilar objelodani istinu o tome; da prikaže i bolne činjenice, kako bi se stekao jasan pogled na prirodu i bit zla protiv kojega se treba boriti, branići se od Srbije.

Nastavit će se

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

NAŠA NARODNA HIMNA

Zvijezdani časovi čovječanstva nazvao je Stefan Zweig svoju knjigu o izuzetnim čovjekovim tvorevinama i među njih je uvrstio i stvaranje Marseljeze (Hajdmo, sinci Domovine), francuske narodne himne. Nju je u samo jednoj noći spjevao i uglazbio, inače slabo poznati pjesnik i glazbenik-amater, kapetan Claude Rouget de Lisle (č.: Klod Ruž d Lil) 24. travnja 1792. Nešto sličnog može se reći i za hrvatsku himnu: i nju je spjevao malo poznati pjesnik - Antun Mihanović, ali je njegovo djelo ipak zapala izuzetna čast - da bude narodna himna. Isplati se saznati o tom umotvoru i njegovu tvorcu i nešto više.

Antun Mihanović

Naš se pjesnik rodio upravo pred dvjestu godina (1796.), u Zagrebu, tada neznatnom gradu od petnaest tisuća stanovnika.

Nakon odlično završene gimnazije u rodnom gradu, završio je i studij prava u Beču. Prirodno bi bilo da se zaposli u nekoj javnoj građanskoj službi, no on se odlučio za vojničku. U njoj je radio desetak godina, služeći po Italiji (u Veneciji, Padovi i drugdje). Nakon toga prešao je ipak u građansku službu, najprije na

*Lijepa naša domovino,
oj junačka zemljo mila,
stare slave djedovino,
da bi vazda sretna bila!*

*Mila, kano si nam slavna,
mila si nam ti jedina,
mila, kuda si nam ravna
mila, kuda si planina.*

*Teci Savo, Dravo teci,
nit' ti, Dunav, silu gubi,
sinje more, svijetu reci,
da svoj narod Hrvat ljubi,*

*dok mu njive sunce grije,
dok mu hrašće bura vije,
dok mu mrtve grobak krije,
dok mu živo srce bije!*

Rijeci, a kasnije je djelovao kao austrijski konzul u Beogradu (1836-38.), Solunu, Smirni, Carigradu i Bukureštu. U Carigradu se zauzeo za našeg utamničenog Ivana fra Franju Jukića. U mladim godinama bio je i narodni zastupnik, izabran na Rijeci (1827.). Tri godine iza kako je stupio u mirovinu umro je od kapi g. 1861. u Klanjcu. Za njim je ostala njegova jedinica Marietta.

Uz svoju službu, Mihanović se kao amater bavio jezikom i književnošću. On je otkrio jedan od najvrednijih spomenika staroslavenskog jezika, **Zografsko evanđelje**, iz 10. stoljeća. Na službi u Italiji upoznao je mnoge Dalmatince i preko njih zavolio i prihvatio - iako je bio rođeni kajkavac - štokavsko narječje. U Padovi je došao do Gundulićeva **Osmana**. u rukopisu i oduševio se njegovom ljepotom pa je odlučio izdati to sjajno, dotad netiskano djelo. Međutim, na njegov poziv, što ga je 1818. uputio hrvatskoj javnosti da pomogne to izdavanje, nije bilo odaziva, jer je tada u Hrvatskoj, u kulturnom pogledu, gotovo sve spavalo mrtvim snom.

Pet godina nakon toga, objavio je raspravu o srodnosti starog indijskog jezika sanskrita sa slavenskim jezicima. Ipak, najvažniji plod njegova zanimanja jezikom bila je brošurica. **Riječ domovini**, koju je izdao već 1815. Bilo je to dvadeset godina prije Gajeve **Danice**. To je djelce govorilo o potrebi i koristi pisanja vlastitim jezikom, jer su to vrijeme kod nas pisali knjige gotovo isključivo samo na tuđim jezicima (latinski, njemački i talijanski). Bio je to njegov poziv na buđenje iz kulturnog mrtvila; iako je ostao bez odjeka, očito je da je Mihanović bio preteča ilirskog prepoda.

Začudo, ovaj pjesnik nije propjevao u svojoj mladosti (tada piše znanstvene rasprave) nego tek pred svoju četrdesetu godinu. Pa i

broj njegovih pjesama izvanredno je malen: svega desetak. Ali, među tih desetak, našla se i njegova **Hrvatska domovina**, koja će kasnije postati hrvatska narodna himna. Bila je tiskana u Gajevoj **Danici**, 14. ožujka 1835. Bio je to prvi prigov. u tom listu koji je pisan novim, **G a j e v i m**, pravopisom, dok je i sam naslov lista još uvijek bio napisan na stari način (**Danicza**).

Hrvatska domovina

Ova pjesma nije tako kratka kao što mnogi misle, jer poznaju samo one kitice koje se pjevaju a to su samo prva i zadnja. Čitava pjesma ima sedam kitica po osam stihova. Da se dobije neki dojam što je ona zapravo, valja je znati čitavu.

Evo njezina sadržaja: U prvom kitici pjesnik se obraća svojoj domovini te ističe želju da bi ona uvijek bila onako časna kao što nam je draga.

Druga kitica pokazuje zašto nam je ova naša domovina tako mila; privlačna je zbog svoje blage ljepote, ali isto tako i zbog svoje veličanstvenosti; i jedno i drugo odsijeva i na njezinoj prirodi i na njezinim ljudima. Blagost se vidi pri radu, posebno prigodom žetve (3. kitica), ali također u ljubavi i igri uz našu narodnu tamburicu (4. kitica).

Uz ove vedre prizore, pjesnik iznosi tmurne, tužne: dio naroda (u Bosni) zasužnjen jauče pa pjesnik poziva Hrvate na borbu za njih sve do pobjede (5. i 6. kitica). Na koncu (u 7. kitici) pjesnik upravlja poziv našim najvećim rijekama Savi i Dunavu - da budu glasnici svijetu: neka mu kažu kako žarko i kako do kraja života Hrvat ljubi svoju domovinu.

Tako ova pjesma spaja u nerazdvojnu cjelinu zemlju i narod Hrvata, jedno prožeto drugim i prema jednom i drugom izražava pjesnik svoju žarku ljubav. Ovo divljenje vlastitom tu

Antun Mihanović

i narodu tim je vrednije što dolazi od čovjeka koji je veće dobro upoznao dvije krasne zemlje: Austriju i Italiju!

Iako je ova pjesma spjevana prije više od 160 godina, ona je iskazana uglavnom lijepim, još i danas sasvim razumljivim i jasnim jezikom. Ne smije nas zbunjivati ono tzv. rogato "e"; treba ga čitati kao "ie" ili "je", jer ovo nije ekavica. Tek malo se osjeća da pjesmu nije spjevao rođeni štokavac. Najprije se osjeti razlika prema današnjem jeziku u nekim riječima: **ljubni umj. dragi, ljaše umj. liše, šetuje umj. šeće, v dolini umj. u dolini** i sl. Osjetimo da je pisac kajkavac jer tzv. metar u stihu traži da se riječi naglase za štokavca neprilodno: domovina, djedovina, planina, jedina, okolo, sakrije. Najočitiije pokazuje pjesnik svoje kajkavsko podrijetlo u stihu "da **svog doma** Hrvat ljubi" umje. **svoj dom**, ili kad rekne "teci Sava" umje. "Savo". Ima i zastarjelih izraza: veli, dojde, projde, slobost (umj. sloboda), robni (umj. sužnji), hrastje. I sam naziv pjesme **Horvatska domovina** podsjeća nekako na mađarski.

Sve se to može lako i razumjeti, i oprostiti. Neke od tih "pogrešaka" odavno su ispravljene pa je tako od "svog doma" postalo "svoj narod". Uvedene su i neke druge izmjene: spominje se i "Drava" a jedno

vrijeme bilo je uvedeno "grobak krije" umj. "grob sakrije" a onda je to opet napušteno. - Znatan je bio sadržajni propust što je pjesnik u opisu domovine nije spomenuo naše divno more pa su u novije vrijeme umjesto riječi "kud li šumiš" stavili "sinje more". Tako se to radilo i s drugim himnama, kod drugih naroda, i na tome se nema što zamjeriti.

Za svaku pjesmu od najveće je važnosti koliko ona istinito, snažno i uvjerljivo, uspijeva izraziti misao ili čuvstvo što ih pjesnik želi iskazati. U ovoj pjesmi pjesniku je to pošlo za rukom u velikoj mjeri. Iako su njegove riječi jednostavne, iako on gotovo samo izlaže i opisuje, osjećamo iskrenost njegova zanosa, svečanost njegovih riječi, ljepotu postignutu sažetim suprotstavljanjem oprečnih stvari (tako osobito u 2. kitici). Pjesnikova iskrenost pa i samoniklost, njegovo sjajno nizanje ljupkih slika, odlikuje ovu pjesmu pa razumijemo zašto je ona tako općenito i tako oduševljeno bila prihvaćena.

Sudbina ove pjesme

Hrvatska domovina počela se u punoj mjeri širiti i djelovati na ljude tek onda kad su je stali pjevati. Njezinu melodiju stvorio je, kako se dosad govorilo, glinski kadet Josip Runjanin; u novije vrijeme, kako to navodi M. Šicel, trebalo bi da to bude Josip Rukavina, također glinski časnik. Polazno nadahnuće skladatelj je uzeo od Gaetana Donizettija, prema jednom napjevu iz njegove opere **Lucia di Lammermoor**. **Bilo je to g. 1846. Toj melodiji dodao je g. 1861. organist zagrebačke katedrale Vatroslav Lichtenegger obradu za muški zbor pa kad je to djelo, tako obrađeno, bilo g. 1862. objavljeno, pjesma se počela naveliko izvoditi. Malo pomalo, postala je općom narodnom svojinom i bila, 8. rujna 1891. službeno proglašena hrvatskom narodnom himnom.**

Hrvati su imali barem stotinu pjesnika koji su pokazali više pjesničkog dara i umijeća nego Antun Mihanović. Njegova je zas-

luga bila što je u pravom trenutku narodnog buđenja znao iskreno izraziti svoja bogata rodoljubna čuvstva, što je rječito iskazao ono što su i drugi osjećali, ali nisu mogli izreći. I neovisno od povijesnog trenutka pjesma je takva da može biti tumač čuvstva cijeloga naroda, da mu može biti himnom.

Neke narodne himne doimlju se kao molitva Bogu za vladara. Takva je glasovita britanska himna "Bože, spasi kralja" (odn. "kraljicu") ili stara austrougarska "carevka" (Gott erhalte). Druge su himne veličanje slobode kao npr. grčka ili argentinska; u ovoj zadnjoj riječ sloboda (libertad) ponavlja se triput veće u samom prvom stihu. - Neke su himne pravi poziv u borbu, kao već spomenuta Marseljeza ili kao slovenska Naprej, zastava slave, gdje se obećava ispisati krvlju pravodne zahtjeve njihove domovine ("zapisat v kri pravico, ki terjajo naš dom"). Neke su himne, čini se, bile otvoreno napadačke kao nekadašnja njemačka, u kojoj se veli "Jer danas je Njemačka naša, a sutra - cijeli svijet!"

Napokon, ima himni koje slave ljepotu li veličnu domovine. Takva je npr. češka (Gdje dom je moj) ili ova naša. U našu kao da se djelomično ugledala (ili je to, možda slučajnost?) i bugarska himna (Balgarija mila, zemlja na geroi), koja kao da doslovce prevodi "Oj junačka zemljo mila". Poslije II. svjetskog rata Austrija je također odabrala himnu koja veliča ljepotu zemlje (Land der Berge, Land am Strome); nju je sastavila unuka našeg velikog pjesnika, Paula Preradović; i ona kao da se nadahnula našom himnom, jer (kao što se vidi) pjeva o planinama i rijeci.

Jedan moj znanac iz Amerike izrazio mi je prije pet godina svoje žaljenje što se u našoj himni ne spominje Bog. Meni takav dojam ne izgleda sasvim opravdan. Ako se i ne spominje sama riječ "Bog", čitava je naša himna ispunjena osjećajem divljenja, strahopoštovanja i zahvalnosti, pa je daleko religioznija od mnogih, koje imenom spominju Boga, ali

*Isus, pobjednik smrti,
otvorio nam je vrata vječnosti.
Neka On, uskrsli Kralj naš,
blagoslovi svaki korak naš
i vodi nas kroz život
Sretan Uskrs
Vaš
Hrvatski Glasnik*

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

tek toliko da ga uposle - neka štiti njihove vladare i njihovu nacionalnu moć i veličinu. Osim toga, Hrvatska domovina nije nimalo ratoborna; iako naglašava svoje junake, oni treba da stupe u borbu samo da izbave svoju braću iz suzanjstva.

Naša himna i mi

Himna je kao i zastava: narodna svetinja. Ima naroda koji kao himnu imaju samo glazbu, bez riječi, koju u svečanim prigodama izvode, ali je i njima ona - makar bila i nijema - dragocjena.

Stoga se himna pjeva ili sluša na neki pobožni način, skinuvši kapu ili šešir, u uspravnom svečanom stavu. U novije vrijeme preuzeli smo američki i kanadski običaj da se desna ruka stavi na srce, upravo kao da polažemo zakletvu vjernosti.

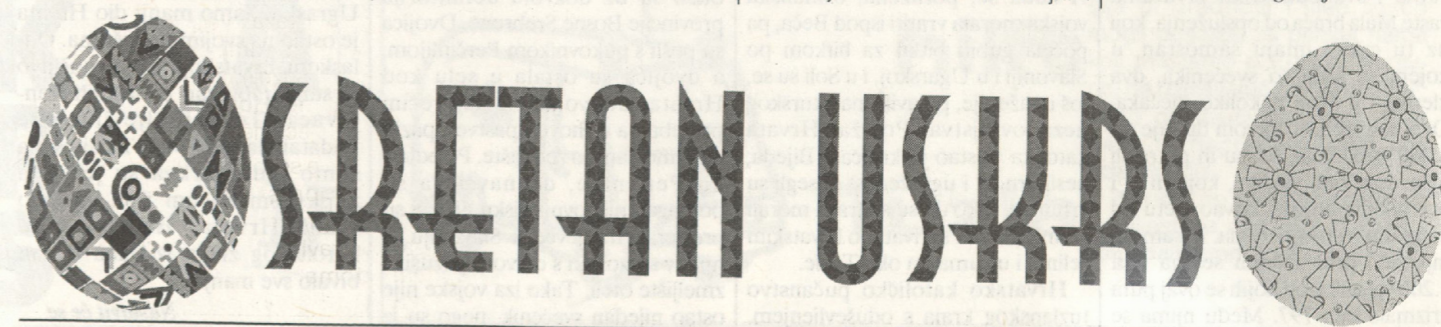
Daleko važnije od ovog izvanjskog stava, jest unutarnje držanje: proživljavanje zahvalnosti za golemi dar domovine. Osjećamo sreću što nam je Bog dao ovu izuzetno lijepu, raznoliku i bogatu domovinu. Osjećamo se povezani kao jedna obitelj sa živim i pokojnim članovima svoga naroda. Osjećamo zahvalnost prema onima koji su je branili ulažući u to silne napore, svoje zdravlje pa nerijetko i sam život. Sjećamo se s poštovanju bezbrojnih nesebičnih majki i

očeva, koji su podigli one koji sada sačinjavaju naš živi narod; na isti način mislimo i na učitelje, svećenike, liječnike, branioce prava, koji su se trudili da Hrvati budu vrijedni ljudi. Ponosni smo na svoje velikane, na svoje znanstvenike, umjetnike i glazbenike, državnike i vladare, koji su pronijeli slavu hrvatskog imena.

Naravno, ni u tom svečanom času, nismo slijepi za nedostatke, kako našeg tla (toliko suhog krša, toliko neplodne pjeskulje!) i za činjenicu da se i kod nas, kao i kod drugih nalazi i zlih i nesretnih ljudi (drogasa i - što je još gore - prodavača droge), da se uz čestite majke i žene, nađe i toliko ubijica vlastite djece, toliko uništavatelja vlastitih obitelji. Ali, onako kao što u obitelji prihvaćamo i vlastito siromaštvo i promašene članove kao svoju tugu i brigu, tako to moramo učiniti i s domovinom pa i te članove, unatoč svemu, uključiti u svoju ljubav.

Naša nas himna poziva na ljubav prema domovini, zapravo: ona izjavljuje tu ljubav. Svaki pojedinac može tada, dok pjeva ili sluša himnu, iznova u sebi obećati tu ljubav, za koju pjesnik veli da će u Hrvata trajati "dok mu mrtve grob sakrije, dok mu živo srce bije".

Fra Ignacije Gavran

VELIKE SEOBE ŽUPLJANA SOLI

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Dok je Europa već stoljećima imala sveučilište, hrvatska katolička djeca i odrasli u tuzlanskom kraju pod vedrim su nebom učili čitati i pisati. Učili su ih isključivo fratri. Čvrsto povezani s njima, fratri su dijelili sudbinu ovašnjeg hrvatskog katoličkog pučanstva, kako u fizičkom preživljavanju, tako i u čuvanju njegovog religioznog, kulturnog i nacionalnog identiteta.

Katolička crkva u Bosni, pa i ovdje, djelovala je u veoma teškim uvjetima, usprkos priznanju njezina legalnog opstanka. Bile su velike globe, nameti, pritisak na svećenike i župljane, uzimanje hrvatskih dječaka u janjičarske odrede, tamnice, razaranja, gotovo stalno iseljavanje, tlačenje, pa i ubojstva, osobito u doba opadanja turske moći.

Veselimo se, Gospodin je uskrsnuo. Sretan blagoslovljen USKRS želi

Generalni konzulat Republike Hrvatske
M O S T A R
Ured za održavanje konzularnih dana
T U Z L A

Život u grču

O tim teškim vremenima piše i biskup fra Nikola Olovčić-Ogramić, koji je, obilazeći biskupiju, listopada 1674. stigao u Tuzlu. "U Solima, koji su grad, a zove se tako radi soli što se ovdje spravlja, nadoh 825 turskih kuća, 13 džamija i samostan opakih softa, turskih bosonogih redovnika, a veoma bijesnih na katolike", kaže on. "Zato ovdje katolici borave u vatri neprekidnih progona i neprilika; ipak uzdržavaju usred toga grada i tako zla naroda Crkvu Svetog Petra apostola, u kojoj su četiri olatara i sve ostalo po obredu i odredbi Svete rimske Crkve, koju neprekidnim molitvama i svakodnevnim žrtvama časte Mala braća od opsluženja, koji uz tu crkvu imaju samostan, u kojem su sada tri svećenika, dva klerika i u školi nekoliko dječaka. Ovaj samostan s crkvom duguje do 2.000 imperijala, što su ih potrošili uglavnom radi vladike, koji im je i ove godine prouzrokovao štetu od najmanje 400 imperijala. U samom mjestu i pridruženim selima ima 1.200 vjernika, od kojih se ovaj puta krizmalo njih 797. Među njima se

nije našlo ništa rdavo, osim jednog u Gnojnici, koji je otjerao ženu i odmah drugu doveo..." Samostan je dugovao četiri tisuće dukata!

Da bi koliko-toliko olakšali svoj položaj, franjevci su se često obračali višim vlastima u državi i, uz neznatne troškove, dobivali razna pismena uvjerenja u svoju obranu; takvu im je jednu bujurdiju izdao vezir 1682.: da su slobodni svuda hodati i govoriti mise, a da Turci ne smiju biti kod mise. No ubrzo su nastupile takve prilike, da su se takvi spisi dobro sklanjali, nije ih imalo smisla pokazivati, baš naprotiv!

Tako je 22. kolovoza 1682. u Gradovrhu ubijen gvardijan fra Bernardin Doljanin bodežom, dok je župnik fra Luka živ ispečen. U isto vrijeme, također u samostanu, Turci su nabili na kolac fra Tadiju Soila, čovjeka sveta života. Mnogo je fratarata na komade sasječeno, a mnogi su umrli u tamnici.

je, stoga, primilo vojsku austrijskog cara Leopolda I. Prvo onu vojvodu Ludviga-Ljudevita Badenskoga, koji je, oslobodivši od Turske većinu Slavonije, zauzeo bosanske gradove na Savi, pa 25. prosinca 1688. osvojio Zvornik, da bi, napokon, prosto pregazio tuzlansku vojnu posadu na putu prema Banjaluci. Također u prosincu, ali 1690. prešavši Savu i zauzevši Brčko, do Tuzle je, sa silnom vojskom, dopr i hrvatski pukovnik vojvoda Perčinlija i ovdje, uoči sv. Tome, svladao tursku posadu i porušio njihovu utvrdnu na Gradini. Njegovu su vojsku najviše pomagali ovašnji franjevci.

Napuštanje Samostana

No, osim ratnih nevolja, te zime između 1690. i 1691. hrkala je ovdje kuga, a "pomori ogranj u proljetne ljude gore nego kuga, iste godine pada snig i mraz na žito i bi glad, koju nije nitko zapamtio". Narod je jeo koru s drveća, ljeskovu resu, lišće vinove loze, pse i mačke, pa čak i mrtve ljude. Od takvih su nevolja župljani soli potražili spas u bijegu s rodne grude. Osim toga, Hrvati katolici su se uplašili i uznemirili, jer se ratovalo po južnoj Ugarskoj i Slavoniji, a i ovduda, i to porazno po Tursku. Već 1688. većina gradovrških franjevaca ostavila je svoj i sklonila se u tuzlanski samostan, sa narodom iz Gradovrha, Brežaka i drugih hrvatskih sela u tom kraju. U gradovrškom je samostanu ostao samo gvardijan s još jednim ocem, ali ne zadugo.

Gvardijana tuzlanskog, oca fra Jakova, janjičari su napali u njeogovom Samostanu sv. Petra Apostola, i tu ga ubili zajedno s dvojicom drugih svećenika i jednim bratom laikom. "Svu četvericu su ih janjičari poubijali kao nevine jaganjce".

Početak 1690. sa vojvodom Badenskim, pošlo je tri tisuće tuzlanskih Hrvata, preko Save. To su učinili, čak, i fratri iz samostana sv. Petra u Solima, koji nisu mogli odoliti bijesu i nasilju Turaka, a otišli su uz dozvolu defintorija provincije Bosne Srebrene. Dvojica su pošli s pukovnikom Perčinlijom, a dvojica su ostala u selu kod Hrvata, udovoljavati najprečim potrebama duhovne pastve i paziti na samostansko zemljište. Po odlasku Perčinlije, doznajući da su pomagali njegovu vojsku, Turci su protjerali franjevce u Slavoniju, a njihov samostan s crkvom porušili i zmeljše oteli. Tako iza vojske nije ostao nijedan svećenik, nego su iz

Kraljeve Sutjeske poslali jednoga, koji se krio kod naroda pod imenom "fra Lovro Tuzlak" i u odijelu obična Hrvata. On je tih godina uhićen. Iz zatvora ga je otkupio fra Jakov Tomić. Fra Lovro je poginuo, 10. srpnja 1695. u Rači.

Kada je austrijska vojska počela trpjeti poraze, velike skupine Hrvata, bojeći se osвете, krenule su za njom, preko Save, u nadi da će se brzo vratiti u svoje krajeve. Istovremeno je, međutim, prilikom povlačenja Turaka iz Banata, Srijema i Slavonije, sa turskom vojskom pristigao i, u tim krajevima ranije koloniziran, dio muslimanskog stanovništva. Radi toga je došlo do neizvjesnosti i sve nazočnijeg straha od osвете, što je dovelo do masovnog preseljavanja Hrvata u Slavoniju.

Godina 1688. bila je presudna za početak velike seobe Hrvata iz tuzlanskog u druge hrvatske krajeve.

Naime, od turskog zauzeća Tuzle 1474. u župi Soli hrvatsko pučanstvo se neprestano selilo na sjever. Bez obzira na svoju lojalnost kao podanika, odnos pašaluka prema čovjeku uvijek je bio takav da su iseljavanja iz ove župe bila neprestana. Za iseljavanje nisu uvijek postojali određeni razlozi; nekada je to činjeno zbog krvoslova, često zbog gladi koje u Posavini i Slavoniji nije bilo ili, bar, ne u tolikoj mjeri.

Odlazak jedne po jedne obitelji u Slavonsku Posavinu trajao je neprekidno. Najčešće bi noću napuštali naselje i odlazili preko Majevice u Slavoniju, gdje su ih primali ranije iseljeni Soljani. Tako je to trajalo sve do austrougarskog upada u ove krajeve, 1678. i 1690.

Prilike su se po ovašnje Hrvate i fratre još više pogoršale tijekom velikih austro-ugarskih ratova, kada su Turci svaljivali dobar dio izdataka i na tuzlanski samostan i župu. Ovi ratovi bili su jedan od krupnih razloga masovnog iseljavanja hrvatskog stanovništva iz ovog kraja u Slavonsku Posavinu, Požeštinu i Đakovštinu, a nešto u Podravinu i Srijem, te južnu Ugrasku. Samo manji dio Hrvata je ostao na svojim ognjištima. Odlaskom hrvatskog življa, uočljivo je stagnirao i rad ovašnjih franjevaca. To najbolje ilustrira podatak da je 1674. u Tuzli ostala samo jedna crkva sa jednom župskom kućom i sa ukupno 1.200 Hrvata. Hrvatskog je katoličkog življa iz dana u dan bivalo sve manje.

Nastavit će se

Nachbar in Not - Saatgut für Frieden

U listopadu 1992. godine kada je već rat podbrano uzimao svoj danak u krvi, posjetio nas je direktor Caritasa iz Klagenfurta osp. Quendler. S njim su bila dva novinara austrijske televizije.

Raspitali su se o svemu: zašto rat, zašto paljevine, kako ljudi žive itd. Zapazili su i jednu činjenicu o kojoj mi rado ne govorimo: obje strane u sukobu jednako postupaju sa zauzetim naseljima. Uglavnom, kuće i zgrade su spaljene. Bilo je teško na to odgovoriti, jer sam se osjećao neugodno. Stvarno sam volio da je to karakteristično samo za agresorsku stranu, jer je ta stvar otežavala da nas svijet od kojeg očekujemo pomoć bolje shvati i razumije.

Odgovorio sam da smo mi ipak ljudi istog ili sličnog civilizacijskog kruga, da smo u dobru podjednako dobri, u zlu podjednako zli. Ne znam koliko su bili zadovoljni ovim odgovorom! Ipak nije izostala pomoć, jer se radilo o humanistima visoke moralne vrijednosti. Posebno će to pokazati gosp. Quendler, koji nas još nije zaboravio.

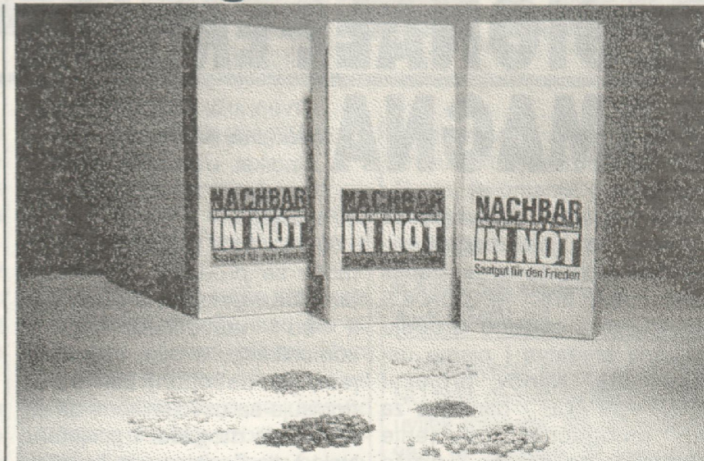
Poslije njegova posjeta, koji nije bio zadnji, uslijedila je kontinuirana pomoć kroz poznati program austrijskog Karitasa i ovog čovjeka: "Nachbar in Not" (Susjed u nevolji).

Ovih dana je gosp. Quendler započeo novu akciju pod nazivom Saatgut für Frieden (Sjeme za mir). Vrijednost ovog programa je preko 3 milijuna njemačkih maraka. Radi se o 200.000 paketa raznih sjemena za vrt. Svaki paket može zasijati 600 m² vrta.

Na njegovu inicijativu pomažemo preko 2000 izbjeglica iz Srebenice već šest mjeseci, osim one prve interventne pomoći u srpnju kad su došli.

Tu je ustanovljena i kuhinja koja daje 250 obroka za najsiromašnije građane Tuzle. U planu je proširenje na 500 obroka dnevno.

Tko je gosp. Quendler? To je vrlo obični-neobični krepki čovjek. Dugogodišnji vozač bečkog kardinala i nadbiskupa Königa. Praktični katolik-vjernik. Ovih dana je slavio svoj šezdeseti rođendan.

Čisto iznenađuje njegova krepkost, marljivost i spremnost da s puno ideja pomogne čovjeku u nevolji. Nekoliko puta je prošao cijelom Bosnom i Hrvatskom. Za njega jednostavno nisu postojale linije razgraničenja. Svagdje gleda samo čovjeka koji trpi zbog svoje grešnosti i grešnosti drugih ljudi.

Ljudi kao gosp. Quendler nisu samo za pohvalu, nego su oni pravi Božji dar u ovakvim vremenima. Oni nam mogu biti uzor kako se treba zalagati i pomagati svakog čovjeka koji je u nevolji. Ne samo očekivati pomoć od drugoga, a sam ništa ne činiti, što je kod nas vrlo česta pojava.

M. P.

Bilo je dirljivo...

Naš Caritas ima svoje prijatelje širom svijeta. Među inim tu je i naša zemljakinja iz Ulovića kod Brčkog, časna sestra Marina Radošević. Sestra Marina je već godinama zaposlena u banjanskom lječilištu u Badworsihofenu u Njemačkoj. Uz svoje redovito zaposlenje sestra Marina nađe vremena i za druge korisne aktivnosti, između ostalog, i za prikupljanje pomoći. Nikada nije zaboravila stradanje našeg naroda u Bosni. Mnogo toga je učinila za cijeli ovaj kraj.

Ovih dana smo još jednom vidjeli rezultat njezinog zalaganja, dobili smo za naš Caritas specijalno sanitetsko vozilo za prijevoz teško povrijeđenih i bolesnih.

Darovatelj ovog, 30 tisuća njemačkih maraka vrijednog, vozila, bilo je kulturno društvo "Kolp-

ing" iz Oberhachinga kod Münchena.

Sam čin preuzimanja bio je svečan, s puno pažnje mjesnih djelatnika ovog društva. U tom je sudjelovao i sam gradonačelnik Oberhachinga gosp. Nikolaus Aidselburger.

Iskreno zahvaljujemo svim učesnicima ove akcije a posebno zahvalnošću gradonačelniku Aidselburger-u, pročelniku kulturnog i potpornog društva Kolping gosp. Asemannu, župniku Hopfner-u, gospođi Schalle, koji su vodili ovu akciju.

Svečanost je bila u lijepo uređenom vatrogasnom domu čija bi urednost i lijep izgled mogli poslužiti za primjer nama koji maštamo o Europi. Naravno, ne izmišljajući "mokrnu vodu", nego gledajući otvorenih očiju kako to napredniji svijet već odavno čini.

Prenosimo srdačne pozdrave uz vijest da nas ova zajednica želi i dalje pomagati. Hvala im!

P.M.

Nikolaus Aidselburger

DTSING
D.J.L. TUZLA

S
R
E
T
A
N
S
U
S
K
R
S

Oberhaching
hilft
Tuzla

ARCI - COMITATO REGIONALE EMILIA ROMAGNA

Svaka tri do četiri mjeseca posjećuju naš grad predstavnici najjače nevladine organizacije ARCI u Italiji, ARCI REGIONALE BOLOGNA i osobno uručuju novčana sredstva i pisma usvojenicima. Njihov projekat ADOTTALAPACE - darivanje za mir, omogućava usvojenje (kumstvo) na daljinu i pruža novčanu i drugu pomoć usvojenicima. Ta organizacija je osnovana 1957. godine i ima preko 2.158.500 članova. Bore se protiv svih zala današnjice (ovisnosti alkoholom, drogama i drugim zlom), bave se organizacijom korištenja slobodnog vremena ljudi, nude sadržaje rada, zatim kulturnim i sportskim ambijentima, organiziraju prikupljanje novčane i druge pomoći i imaju organiziranih još mnogo drugih akcija, sve u korist i za dobrobit čovjeka.

Bologna je grad s kojim se Tuzla pobratimila, te je ARCI REGIONALE iz Bologne poveo veliku akciju za pomoć ljudima u Tuzli. Organizirali su i našli donatore, koji daju mjesečno 50 DM (udruženi ili pojedinačno) jednu godinu usvojenicima, koje su predložile pojedine institucije. Talijani određuju broj mjesta za svaku instituciju, a same institucije biraju ljude za usvojenje na daljinu. U Tuzli ima preko 600 usvojenika koji primaju pomoć putem slijedećih organizacija: Amica, Caritas, Crveni lilijan,

Crveni križ, Dobrotvor, Forum građana, Merhamet, Općina, Sindikat, Udruženje Talijana i Udruženje žena. Caritas ima 39 usvojenika.

Akcija traje jednu godinu, a može se produžiti, što ovisi o donatoru - usvojitelju i o tome, da li su naši ljudi stvorili komunikaciju svojim dopisivanjem, jer usvojitelj želi da se dopisuje sa usvojenikom, da se, ako bude moguće, i posjećuju. Neki šalju i poklone za pojedine blagdane.

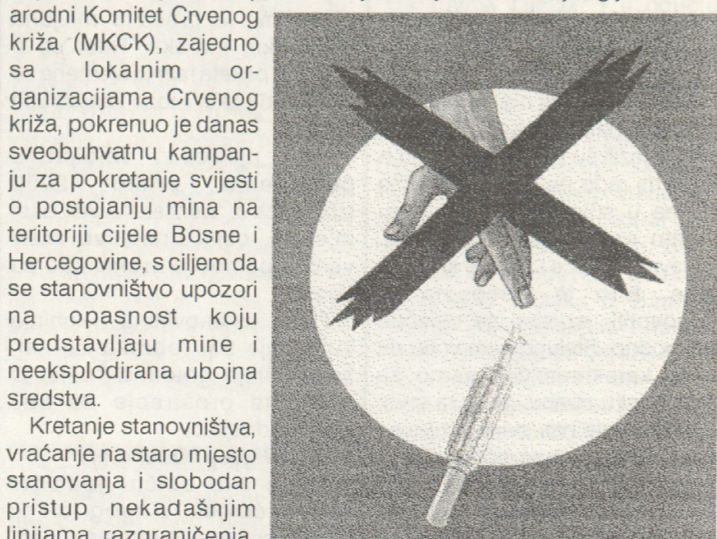
Danas ta talijanska organizacija dolazi u mnoge gradove naše Republike i u druge države na prostoru bivše Jugoslavije i ima velik broj - nekoliko tisuća usvojenika.

Sama akcija je na visokoj ljudskoj razini. Dolaze predstavnici ARCI-a u naš grad od lipnja 1994. Dolazili su u Tuzlu pod "kišom" granata i teško prolaznim putevima sa gotovinom u torbi. To su humanisti koji se rukovode načelom da treba pomoći čovjeku u nevolji, na bilo kojem prostoru, bez obzira na boju kože, vjeru ili naciju i time se suprotstavljaju nasilju zlih ljudi koji vode nesmiljen rat protiv čovjeka. Skoro svaki put dolaze drugi predstavnici ARCI-a. U veljači ove godine su bili gospodin Wolf i gospođa Marina. Koliko strpljenja, koliko radosti tih ljudi što mogu pomoći! Velika hvala humanim ljudima u Italiji - donatorima, hvala organizatorima i hvala predstavnicima ARCI-a, koji nas svaki put svojim dolaskom obraduju.

J. N.

MINE - SMRTONOSNA PRIJETNJA

TUZLA 15. ožujak 1996. godine - Dva do tri milijuna mina, koliko je procijenjeno da je ostalo širom Bosne i Hercegovine, predstavljaju neposrednu opasnost po živote ljudi koji žive u ovoj regiji. Međunarodni Komitet Crvenog križa (MKCK), zajedno sa lokalnim organizacijama Crvenog križa, pokrenuo je danas sveobuhvatnu kampanju za pokretanje svijesti o postojanju mina na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine, s ciljem da se stanovništvo upozori na opasnost koju predstavljaju mine i neeksplozivna ubojna sredstva.

Kretanje stanovništva, vraćanje na staro mjesto stanovanja i slobodan pristup nekadašnjim linijama razgraničenja, povećavaju opasnost od povreda i pogibije. Djeca, na primjer, ako ne znaju da opasnost postoji, često dolaze u iskušenje da sakupljaju nepoznate predmete. Raseljena lica koja se kreću po napuštenim naseljima, kao i poljoprivrednici, također su veoma ugroženi ovom opasnošću. Hitna informativna kampanja koju je pokrenuo MKCK namijenjena upravo ovim grupama ljudi, sastoji se u distribuciji brošura, postera, kao i u emitiranju radio i TV spotova.

"Budući da je uklanjanje mina obiman i skup proces, mine i neeksplozivna ubojna sredstva će predstavljati prijetnju životima ljudi u ovoj regiji još godinama", rekao je šef pod-delegacije MKCK-a u Tuzli, Laurent Fellay. "Dok se mine potpuno ne uklone, MKCK smatra da se hitno treba sprovesti akcija upozoravanja stanovništva i savjetovanja o osnovnim mjerama sigurnosti".

Program je pokrenut svakodnevnim emitiranjem TV i radio spotova na lokalnim sredstvima informiranja diljem Bosne i Hercegovine, kao i distribucijom oko 100.000 brošura i 10.000 postera. Materijal je podijeljen školama, općinama, kolektivnim centrima, javnim kuhinjama i zdravstvenim ustanovama, preko mreže od preko 120 ogranaka Crvenog križa.

Kampanja koju je pokrenuo MKCK također podrazumijeva obučavanje ljudi na razini mjesnih zajednica. Jedan broj seminara će biti organiziran u oba entiteta, od travnja do kolovoza 1996. g. koji će za cilj imati obučavanje 150-200 dobrovoljaca iz lokalnih organizacija Crvenog križa. Oni će kasnije moći prenositi svoja znanja o minama na razini mjesnih zajednica. Ovi dobrovoljci, koje će podučavati stručnjak, će u svojim kativnostima imati stalnu podršku Međunarodnog Komiteta Crvenog križa.

SRETNE USKRŠNJE BLAGDANE SVIM VJERNICIMA ŽELE DJELATNICI RADIO-DIFUZIJE SOLI

Hrvatski Glasnik, ožujak 1996.

ALKOHOLIZAM U OBITELJI

ŠTO JE TO ALKOHOLIZAM?

Alkoholizam je ovisnost o alkoholu.

Alkoholičar je osoba koja konzumira velike količine alkohola svakodnevno, te je nesposobna za život bez alkohola.

Alkoholičar obično nije osoba koja navečer može dosta popiti, a danju je trijezna.

Isto tako, alkoholičar nije osoba koja može dosta popiti, ali se lako može odreći alkohola kad to želi.

Alkoholičari su sklони lakim promjenama raspoloženja, tako da su vika i agresivnost uobičajne pojave. Fizičko maltretiranje u obitelji također je često. U svakom slučaju bilo da se radi o roditelju alkoholičaru ili o bračnom drugu, stanje je teško. Prijatelji se lako gube, novac se troši samo na piće, trezveni članovi obitelji se osjećaju usamljeno, ljudi su razdražljivi, a mogu imati i osjećaj krivine. Obiteljska harmonija je praktički nemoguća.

TKO SU ALKOHOLIČARI?

Muškarci i žene bez obzira na njihov društveni status.

KAKO SE POSTAJE ALKOHOLIČAREM?

Ljudi ponekad počinju prekomjerno piti u ranoj mladosti. To je obično omladina koja se želi praviti važna pred svojim prijateljima, ili im alkohol služi kao sredstvo za postizanje veće sigurnosti u sebe. Ali ova navika može s vremenom postati ovisnost.

Drugi pak, počinju s umjerenim konzumiranjem alkohola i ne shvaćaju da se užitak njegova uzimanja uveliko povećava zbog stresa, osamljenosti, depresije ili raznih socijalnih razloga. Neki alkoholičari su imali majku ili oca koji su također bili alkoholičari, tako da su odrasli u atmosferi poremećenih i nepredvidivih odnosa i loših primjera.

NASTAJE LI ALKOHOLIZAM U OBITELJI?

Žalosna je činjenica da mnogi alkoholičari potječu iz obitelji alkoholičara. Ne radi se o genetskom nasljeđu, ali ipak u osoba koje su imale nekog od roditelja alkoholičara postoji veća mogućnost da se i oni lakše odaju uživanju alkohola.

Kada se radi o udatim ženama alkoholičarkama, skoro je nemoguće očekivati od njih da se

pravilno brinu o svojoj obitelji. Briga o djeci se zanemaruje, pripremanje jela je neredovito, a uobičajna pažnja brižne majke je faktor koji često nedostaje.

Djeca mogu postati depresivna i nesretna. Alkohol može prije ili kasnije, postati njihov jedini izlaz iz nezadovoljavajućeg stanja u kući.

Otac alkoholičar, često nije u stanju zadržati svoj posao. Ponekad on uspijeva raditi, ali je nesposoban izvršavati svoje obveze supruga i oca.

Alkoholičari su sklóni lakim promjenama raspoloženja, tako da su vika i agresivnost uobičajne pojave. Fizičko maltretiranje u obitelji također je često. U svakom slučaju bilo da se radi o roditelju alkoholičaru ili o bračnom drugu, stanje je teško.

Prijatelji se lako gube, novac se troši samo na piće, trezveni članovi obitelji se osjećaju usamljeno, ljudi su razdražljivi, a mogu imati i osjećaj krivine. Obiteljska harmonija je praktički nemoguća.

Nesumljivo je da djeca i bračni partneri, i drugi članovi obitelji emocionalno stradaju bez obzira na njihovu starosnu dob i životno iskustvo.

JESU LI ALKOHOLIČARI SRETNI?

Nisu. Oni su obično nesretni, frustrirani, i često svjesni barem nekih vidova nesreće koju uzrokuju.

Oni se uvijek ne mogu lako prepoznati jer mogu kriti svoju odanost alkoholu, tako što krišom piju ili često mijenjaju mjesta, gdje konzumiraju alkohol - tako da ih nitko ne može sa sigurnošću identificirati kao ovisnike.

Oni nam često mogu izgledati i kao mirne i povučene, prijateljski naklonjene i šarmantne osobe. Alkoholičar se u mnogim slučajevima ne ponaša na način nasrtljivog pijanca.

Često to samo zna njegova obitelj i zbog toga pati. Ako ste prijatelj s obitelji za koju znate da ima ovaj problem, pokušajte održati prijateljski odnos barem s onim partnerom koji ne pije. On se vjerojatno osjeća jako usamljen i bit će mu draga svaka Vaša nenametljiva podrška.

DA LI JE ALKOHOLIZAM OPASAN?

Da, ovisnost o alkoholu uveliko utječe na fizičko i mentalno stanje čovjeka.

Alkohol izaziva teška oštećenja svih vitalnih organa, kao što su jetra, srce, bubrezi i mozak. Krvni tlak raste, a otpornost na bolest opada. Zanemaruje se redovito uzimanje jela, te je ozbiljan nedostatak vitamina vrlo česta pojava. Mnoge bolesti opasne po život napadaju ove ljude. Tragična činjenica je da mnogi alkoholičari i dalje voze automobile, izazivaju nesreće na cesti, na poslu i drugdje, ugrožavajući živote drugih ljudi.

JESU LI GODINE VAŽNE?

Alkoholizam je sve veći problem u mladih ljudi.

Konzumiranje alkohola u društvu je potpuno prihvatljivo i često se granica između društvenog ugodnog načina uzimanja pića i prave ovisnosti prelazi nesvjesno.

U djevojaka koje se suoče s ovim problemom, posljedice se mogu očitovati u vidu tjelesnih promjena i poteškoća s trudnoćom i ostvarivanjem materinstva. Takve osobe treba ohrabriti da zatraže pomoć prije nego se oštećenja pojave. Mladićima se također mora pomoći kako bi spoznali opasnost koje nosi alkoholizam. Oni često ne shvaćaju da ih

alkoholizam može odvesti u pravu osamljenost tijekom cijelog života, te umanjiti njihove šanse uspjeha u skoro svakom području života.

KAKO SE ODREĆI ALKOHOLA?

Prije svega, treba imati STVARNU želju da prestanete piti. Ovo je uvijek moguće. Na raspolaganju vam je liječenje od ovisnosti o lakoholu. Odmah se prijavite. Možda će Vam trebati psihološka podrška i lijekovi. Naravno, mnogo će Vam pomoći i briga i ohrabrenje članova Vaše obitelji koji ne piju, kao i prijatelja.

Ovo će u početku biti teško. Trebat ćete mnogo odlučnosti i snage da više NIKADA ne smijete uzeti piće bez obzira na sve okolnosti. Ovisnost je uvijek, tu negdje spremna da Vas obrati u žrtvu.

Liječenje se obično vrši u skupinama kojima se uvijek možete priključiti i koje će Vam pomoći da ostanete čvrsti u svojoj odluci. Iskoristite mogućnost svake pomoći koju Vam nude liječnici i zdravstvene ustanove. Liječenje od ovisnosti nije nikada lako - **ALI ONO JE VRIJEDNO TRUDA.**

Vaša nagrada će biti mnogo sretniji, zdraviji i vrijedniji život, te prilika da uživate u normalnom obiteljskom i prijateljskom okruženju.

MARIE STOPES INTERNATIONAL

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

Svim vjernicima želimo sretne i blagoslovljene Uskrsne blagdane

NEPROLAZNA LJEPOTA RUŽA

Ako bismo tražili uzgojeno cvijeće koje je omiljeno i rašireno po cijelom svijetu, onda bi to bile ruže koje u nebrojenim uzgojenim oblicima predstavljaju stalnog pratioca našeg življenja. Ruže su poznate od najstarijih vremena i uz njih je vezano toliko mnogo događaja, anegdota i priča da bi se samo toj povijesnoj ulozi ruža moglo posvetiti nekoliko knjiga.

Vjerojatno nema slavlijenijeg i opjevanijeg cvijeta od ruže, koju zbog mirisa i ljepote nazivaju "kraljicom cvijeća". Tako ju je još dvno okrstila grčka pjesnikinja Sapfo. Od tih je davnih dana taj naziv za ružu toliko puta ponavljani, da je pomalo već i dosadio, pa ipak, jedva bi se moglo bolje i s manje riječi istaknuti mjesto, koje ruža zauzima među ostalim cvijećem.

Voljeli su je i uzgajali odavna, a danas je popularnija no ikad. Milijuni sadnica ruža uzgojenih u rasadnicima svake godine govore o njezinoj omiljenosti. Ruža je jedna od rijetkih ukrasnih biljaka razvitak koje možemo pratiti od najstarijih vremena do danas. Doduše nekadašnjih ruža danas više nema. Većina je, naime, podlegnula bolestima i lošim klimatskim uvjetima, a njihovo mjesto zauzele su nove sorte. To se i ponavlja: na primjer od 16 tisuća sorti ruža, koje je August Jäger 1936. godine naveo u svom "Leksikonu ruža", do danas je preživjela jedva jedna trećina.

Ruža je neobična biljka. Pradomovina joj nije poznata, a sve sadašnje divlje ruže - iz kojih su potom uzgojene vrtno - rastu isključivo na sjevernoj polutki Zemlje, dok na južnoj zasad još nije pronađena nijedna! Ipak, po pronađenim tragovima, može se kazati da ruža potječe iz zapadne Azije, a najstarije joj tragove nalazimo u Perziji gdje je uzgojena stolisna ruža (*Rosa centifolia*) koju smatramo najstarijim oblikom plemenite, uzgojene ruže.

Tona zlata za tonu ruža

U Europi su stari Grci prvi uzgajali vrtno ruže, a njezini cvjetovi bijahu posvećeni Afroditi i Erosu. Grčka priča kaže da je ružin grm niknuo na onom mjestu, gdje je Afroditina noga iz valova kročila prvi put na žalo, a bogovi raznježeni Afroditinom ljepotom okitiše grm krasnim cvijetom. Priča kaže da su isprva sve ruže bile bijele boje, a prve crvene nastale su kad se Afrodita provlačila kroz ružino trnje tražeći na smrt ranjenog Adonisa. Te crvene ruže niknule su iz Afroditine krvi.

Pravo obožavanje, međutim, ruža je izazvala u starom Rimu, gdje je bila simbol veselja te mirisom i ljepotom ukršavala

gozbe. Za razvratnog cara Helioagabala kažu da je prilikom neke njegove gozbe na goste sa tropa bačeno toliko miomirisnih ružnih latica da su se pijani gosti, ukoliko nisu na vrijeme pobjegli, u njima zagušili!

Zimi su se ruže u Rim dopremale iz Egipta, a podaci kažu da je ravratni Neron jednom platio tonu zlata za tovar ruža što je usred zime brodom stigao iz Aleksandrije. Kasnije su ruže u Rimu počeli uzgajati u staklenicima, jer su se rimski bogataši kupali jedino u ružinoj vodi, a 11. svibnja slavjen je u Rimu kao dan ruža. Kako su Rimljani zapazili da ružin cvijet brzo ocvate, postala je simbolom prolaznosti zemljaskog veselja.

Ruža znači - nježnost

Ruža pripada velikoj porodici biljaka, koje su po njoj dobile i naziv, *rosaceae*, a jedino se od njih dobiva ulje koje je od davnina na osobitoj cijeni. Ružina ulja uvijek su bila skupa, kao i danas, a to ne smije čuditi, jer za jednu litru ulja spravljenog od cvijeta ruže (*Rosa alba*) potrebno je čak 5000 kilograma bijelih ružnih latica!

Ruže se danas uzgajaju u staklenicima, odakle se presaduju. A tisuće stručnjaka širom svijeta uporno eksperimentiraju tražeći sve ljepše i sve zamamnije sorte. Taj trud je ogroman, a predviđanja rezultata nemoguće. Naime, međusobno se križaju sorte oca i majke ruže, što znači da se polen sorte oca umjetno prenosi na tupač majke. Uzgajivači ruža tako oprave godišnje 15 do 20 tisuća ruža, iz kojih uspijevaju dobiti oko 10 tisuća plodova koji daju oko 180 tisuća sjemenki. Iz tih sjemenki nikne svake godine do 80 tisuća biljčica od kojih se potom promatraju samo najbolje, a ispitivanjem, tesitranjem i registriranjem, nakon desetak godina, od tisuća sjemenjčica samo jedna ili dvije uspiju izaći na tržište kao nove, samostalne sorte!

Uzgoj ruža danas je prava znanost, ali je izgubila gotovo sva nekadašnja značenja i simboliku. Doduše, očuvali su se neki običaji vezani uz darivanje ruža i simboliku njihovih boja, no ostalo je nestalo. Na primjer, danas još malo tko zna da je kod Rimljana

ruža značila šutnju i tajnovitost, pa kad bi Rimljanin bacio ružu na stol značilo je to da se unakolo ne smije razglasiti ono što se za stolom bude govorilo!

Ruža je oduvijek značila nježnost, a ovu simboliku možemo pratiti daleko unatrag. Jer, latinski naziv *rosa* - odakle potječu svi nazivi u svim europskim jezicima - dolazi od grčkog *rhodon*, a ovo se izvodi iz indeoeuropskog korijena *vard* ili *vrod*, što na sanskritu znači - nježan!

Najpopularnije čajevke hibridi

Moderni uzgoj ruža počinje prije otprilike 200 godina. Tad su počela prva bojažljiva i zapravo intuitivna miješanja sorti zadobivanje novih oblika, da bi danas dobili takvo bogatstvo boja, oblika i mirisa, kakvo se nikad prije nije moglo ni zamisliti. Za snalaženje, ruže su podijeljene u klase, a po njima su podijeljeni i svi danas postojeći katalozi ruža. Ruže se, dakle, danas, dijele na ruže penjačice, trajnocvjetne grmolike ruže, perivojne, divlje, minijaturne, polijenta ruže, floribunda ruže i čajevke hibride. Upamtite ovu podjelu, jer će vam i te kako dobro pomoći za uzgoj i kupnju sadnica.

Ruže penjačice imaju duge izboje koji se većinom hvataju za potpornje i streme u vis. Neke penjačice dosežu i do osam metara visine, a neke tek dva, do tri. Među njima ima vrsti koje cvatu često i onih koje cvatu tek jednom godišnje iako im cvat traje i do četiri tjedna.

Grmolike trajnocvatne ruže su sve one koje grmoliko stalno stvaraju nove pupove, a perivojne su one koje rastu u obliku grmlja i imaju mnogo bogatih cvjetova. Divlje ruže čiste su vrste koje se uzgajaju iz sjemenja ili izboja i cvatu uglavnom jednom godišnje. Minijaturne ruže su, kao im naziv govori, plemenite vrste prekrasnog mirisa, ali je sve kod njih u minijaturi, dok su polijente najpopularnije za lonce i cvjetne gredice. Iz polijenta su nastale floribunda ruže koje cvatu u rukovetima s tri do 10 cvjetova na istoj stapci. Najpopularnije su čajevke hibridi, koje pre-

dstavljaju vrhunac onoga što se danas može uzgojiti u svijetu, a i najsnažnije mirišu, od svih plemenitih vrsta.

Štovanje za bijelu ružu

Iskusni poznavaoći ruža tvrde da ne postoje dvije sorte koje bi imale jednak miris. Isto tako tvrde da nije pravilo da se iz dvije mirisne ruže dobije treća, još miomirisnija. Nasljeđivanje mirisa pitanje je sreće, jer u ovakvom uzgoju ipak roditelji potječu od različitih praotaca s raznim karakteristikama. Stoga se događa da nova sorta ruža prekrasna izgledom, uopće nema mirisa.

Valja raspršiti zabludu da se mogu uzgojiti crne ruže. Doduše postoje zagasi-tocrvene sorte ruža koje se pri određenim osvjetljenjima doimaju kao crne, no to je samo igra svjetla. Sve ruže kojima se boja cvijeta približila crnoj boji i koji crnkasto odsijevaju, zapravo nemaju životnu snagu koja se od ruža traži.

Drugi su slučaj plave ruže, koje su uspješno uzgojene, a njihova boja danas se kreće od boje jorgovana do boja sljeza.

Zanimljivo je spomenuti da u posljednjih nekoliko godina sve više na cijeni dobivaju bijele ruže teškog miomirisa koje se sve više sade i traže. Tako se moda bijelih ruža vraća nakon nekoliko stoljeća prevlasti crvenocvjetnih ružinih glavica. Tek usput, kao kuriozitet, spominjemo da su muslimanima ruže bijele boje osobito svete, jer su po predaji nastale iz kapi znoja samog proroka Muhameda, dok se on uzdizao put nebesa. Stoga ortodokсни musliman nikad neće nogom zgaziti bijelu ružu.

Višestoljetna popularnost ruža isplela je oko ovog cvijeća toliko priča, dogodovština i anegdota, da se o ružama može ispisati doista pravi roman.

NEKAD...
...DAVNO

PORIJEKLO VOĆA I POVRĆA

Da li ste, ponekad, dok pripremate voće za sadnju ili ubirate prve plodove, razmišljali o njihovom podrijetlu, o tome kako su dospjeli u naše krajeve i kako su izgledali nekad davno u svojoj pradjedovini?

Oblik biljaka koje danas uzgajamo i jedemo, veličina njihova ploda, pa i okus, neusporedivo su se izmijenili pod utjecajem ljudske ruke; plodovi su, u pravilu, mnogo veći i ukusniji.

Mnoge divlje rastuće biljke sadržavaju otrovnu ili gorku supstanciju, a na stabljici ili lodu bodlje. Sve im je to, naravno, podarila priroda kako bi im pomogla u obrani od životinja i drugih nedaća na koje nailaze u svom divljem životu i borbi za opstanak. Kultiviranje divlje rastućih biljaka počelo je na različitim područjima svijeta, u različito vrijeme. Kad je čovjek prestao biti isključivo sakupljač prirodnih plodova i zasijao prvu biljku na polju, a potom to učinio i narednih godina, umiješao se, i ne znajući, u prirodne zakone i procese, te na njih počeo znatno utjecati. Istraživanja su pokazala da je uzgajanje i preobražavanje divlje rastućeg voća, povrća, gomolja i žitarica počelo otprilike još prije 12 tisuća godina. Na razne načine širile su se, potom, kultivirane vrste s jednog kraja zemljine kugle na drugi. Istina, bili su potrebni mileniji da bi određena vrsta žitarica, voća, povrća, ili cvijeća stigla iz Agrike u Indiju, iz Indije u Kinu, iz Perua u Meksiko. Pomogle su u tome razne seobe naroda, ratni pohodi, a kasnije i gotovo najviše - istraživači. Tako na primjer sve do Kolumbovog dolaska u Ameriku (1492. g.) tom kontinentu nisu bile poznate mnoge kulture uzgajane u Europi. I obratno. Tako je, npr., zahvaljujući Kolumbu, u Ameriku 1493. g. stigla stabljika limuna i naranče, dotad tamo nepoznata.

Kolumbo ih je ponio sa sobom na svom drugom putovanju. S druge strane, kukuruz je npr. sve do vremena znanstveno-istraživačkih putovanja bio poznat samo u Americi. Uz krumpir, avokado i bundeve, kukuruz je, kažu, prva kultivirana biljka koja se, negdje između 5. i 3. milenija prije Krista počela uzgajati na tom kontinentu.

Teško je uopće i usporediti njihov prijašnji izgled s današnjim. Tako nekadašnji klip kukuruza nije bio veći od dva centimetra a zrna su mu bila vrlo sitna. Današnji prosječni kukuruz ima od 500 do 1000 zrna, a njegov davni predak imao je samo nekoliko.

Znate li koju voćku mnogi smatraju najvažnijom na svijetu? - vinovu lozu! Zbog vina, naravno. Njezina je povijest uistinu duga. Prvi zapisi o vinovoj lozi stari su oko 4500

godina, a pronađeni su u gradu Uru na jednoj glinenoj ploči. Ponato je, međutim, da su stari Egipćani sadili vinograde još prije gotovo 6000 godina. Rimljani su također voljeli vinograde i, naravno, vino, a vinogradarstvo su prenijeli i u hladnije krajeve Europe.

Zanimljivo je da danas gotovo cjelokupna svjetska prerada grožđa dolazi iz Europe. Oko 80% grožđa preraduje se u vino. Ostalo se koristi za jelo, sokove i dr. U nekim krajevima i lišće vinove loze služi za pripremanje posebnih specijaliteta.

Neke su se vrste voća toliko udomaćile u određenim krajevima da nam se čini da su tu oduvijek i rastle. Nerijetko se iznendimo kad saznamo za njihovu pradomovinu, koja je, ponekad, na suprotnoj strani zemljine kugle. Tako je npr. s kajsijom. Potiječe iz Kine gdje se uzgajala još oko 2000 godine prije Krista. Preko Armenije i Perzije donesena je u zemlje Sredozemlja. Danas se 90% svih vrsta kajsija na svijetu uzgaja u - Americi.

Tko bi mislio da Afrika nije pradomovina banana? Biljka banane donesena je oko 500. godine prije Krista s Indonezije na Madagaskar. Tek odatle je, preko rijeke Zambezi i Konga, stigla na zapadnu obalu Afrike. Europljani su je otkrili u 15. stoljeću, za vrijeme protugalčkog istraživanja tog kontinenta. Struk banane dospio je kasnije i u Južnu Ameriku, koja danas podmiruje najveći dio svjetske potrošnje banane.

Banane smo navikli jesti kao voćni desert. Gotovo polovica svih banana na svijetu upravo tako i završi. Kod nas je, međutim, malo poznata tzv. brašnasta banana, koja milijunima ljudi Azije, Afrike i Južne Amerike čini osnovnu i najvažniju hranu. Ta vrsta banane ima više škroba i manje je slatka od ove koju mi kupujemo. Kuha se i priprema slično kao krumpir. Mnoge podvrste koriste se i u proizvodnji piva.

SRETAN USKRS

I SVE BILO JE GLAZBA

Da, bila je glazba - glazba mladosti jedne generacije grada Tuzle. O toj glazbi želim pisati. Naime, davne 1957. godine, znači za jednu godinu bit će ravno četrdeset godina, kako je u Tuzli nastao Veliki zabavni Jazz orkestar pod okriljem Društva M. T. "Učo". To je bio u stvari tada u Bosni i Hercegovini prvi "BIG - BAND" sastav. Orkestar je oformljen zaslugom Čestmira - Mirka Duška, koji je, pored toga što je osnovao ovaj Band, bio i njegov stalni ravnatelj.

Orkestar je brojao oko 25 glazbenika i četiri vokalna solista. Glazbenici su svirali: pet truba, pet trombona, šest saksofona, klavir, harmonike i ritam sekcije (gitare, kontra-bas, bubnjevci). Većinu instrumenata, nabavilo je društvo, ali i pojedini glazbenici su imali svoje vlastite instrumente. Redovito su vježbali, pod ravnanjem Mirka Duška, u Domu "Moše Pijade" u Kreki.

Izvodili su Jazz (zabavnu i evengrin) glazbu poznatih svjetskih majstora. Kao kompletan sastav često su nastupali u svim većim gradovima Bosne i Hercegovine. Pored Tuzle, gdje su redovito nastupali, bili su česti gosti: Doboja, Zavidovića, Zenice, Banja Luke, Mostara i naravno nekoliko puta u Sarajevu.

Bili su sudionici raznih natjecanja u bivšoj Jugoslaviji. Tako su pod sigurnom ravnateljskom palicom maestra Duška 1958. godine u Ohridu osvojili drugo mjesto na saveznom natjecanju, što znači bili su po znanju drugi od svih orkestara u državi. Zamislite, naši mladići - glazbenici iz Tuzle osvajaju drugo mjesto.

To su, eto, osnovni podaci o jed-

nom glazbenom sastavu iz Tuzle, koji je izvodio Jazz, što podrazumijeva, zabavnu, evergin i plesnu glazbu. Zamislite divnih melodija! - Melodija koje vječno traju. Danas u glazbi prevladuje elektronika, ali mislim da ništa ne može zamijeniti divne instrumente kao što su: jazz truba, saksofon, trombon. Stariji čitaoci se sigurno sjećaju filmova sa tematikom jazz glazbe, kao što su bili primjerice "Mladić sa trubom", ili pak film "Raspodijela u plavom" Georga Geršvina, svi za glazbenu enciklopediju. A kada govorimo o jazz trubi, onda se nikako ne može zaboraviti, čovjek koji vječno traje - Luj Armstrong, ili za glasovinom Rej Čarls.

Nemojte mi zamjeriti, ali zabavna glazba, je moja slabost to je glazba moje i (mnogih od Vas) Vaše mladosti.

Nažalost, Veliki zabavni jazz orkestar, trajao je samo četiri godine. Zadnje gostovanje je imao 1961. godine u Banjoj luci i tada se rasformirao. Do toga je moralo doći, jer su ga sačinjavali mladići i djevojke kao daci, a potom je došao studij, odlazak na razne strane, ženidbe, udaje, pa je, eto, te 1961. godine prvi "Big - Band" u Bosni i Hercegovini, prestao djelovati. Ostale su uspomene. Jedna od tih su i ove dvije fotografije koje objavljujemo dobrotom gosp. Gradimira Kreitmayera, čije su one vlasništvo. Jedna je sa punim sastavom orkestra, a druga mali sastav, koji je često nastupao na raznim priredbama i plesnim večerima. Tako je primjerice - prilikom otvaranja tada novog hotela "Bristol", za Novu 1961. godinu, jedan sastav

Sjede: s lijeva u desno: Vinko Kreitmayer, Izudin Čabraković, Branko Stuchly, Duško Ilić, Branko Vučković, Esad Prčić i vokalni solist Zoran Paki. Stoje: Gradimir Kreitmayer, Josip Žabica i Mufid Omazić.

plesnog orkestra, vodio Gradimir Kreitmayer.

Sjećajući se sa sjetom rada i nastupa orkestra o kome sam pisao, sada nesvjesno razmišljam - imali mjesta pokretanju aktivnosti da se dođe do formiranja jednog manjeg jazz sastava. Utoliko prije što danas

imamo dosta društava, koji imaju u svom sastavu pjevačke zborove i tamburaške orkestre. Čini mi se mogao bi djelovati kako rekoh i manji jazz sastav, jer dosta je živih aktera iz orkestra "Big - Banda", koji bi u tome bili od velike koristi.

Dragan Petrović Pišta

koncert Oliver Draškojević

OLIVER DRAGOJEVIĆ sjajno funkcionira. Ima veliku energiju koja eruptivno izbija iz naizgled malog organizma, i naizgled mekih, nježnih soft pjesmica. Nisam od onih koji ga obožavaju, koji znadu završiti veći dio pjesme koju on samo započne. To je ono najljepše u radu sa ljudima. Zamislite profesora koji samo počne rečenicu predavanja, a studentu je znaju i završe. To je za mene bio događaj iz kulture kulta. Uvijek se pitam što ću ja na takvim zabavama? Isto kao kada se teško nakanjujemo izići u prirodu, ali, kad izidemo, vidimo da je to prava stvar. Oliver je otpjevao i odsvirao ponešto što izlazi iz repertoara "Što narod volim i ja". Time nije pokazao šta zna samo IFOR-u, već i meni.

Oliver u Tuzli bio je čovjek koji nas drži i zaokuplja. Mogao je pjevati još pola sata, svi bi bili oduševljeni produžecima. Došla je tuzlanska mladost i pokazala da zna napamet sve njegove hitove. Netko je toj mladosti opet zaprijetio miniranjem i to je u ovom gradu ozbiljno neprihvatljivo krivično djelo čije vinovnike valja uhititi.

Oliver se dobro čuvao svake politike, ali mu nije uspjelo. Naime, bilo je očito da su na koncertu nazočni u ogromnoj većini pripadnici jedne političke grupacije - oni koji su okrenuti ka tzv. europskoj uljudbi, dakle pristalice Federacije Bosne i Hercegovine. Zato je sasvim shvatljivo zašto su TP veležupa i njen guverner bili pokrovitelji priredbe. Oliver: Ovdje žive miješani narodi različitih religija i pogleda. Oni koji su došli na moj koncert našli su zajedničku vjeru barem koliko traje koncert.

To je vjera u ljubav. Tu pjesmu ja pjevam. Ja sam čovjek koji dolazi iz Hrvatske, koji voli more, koji vjeruje u ljubav i to moje osjećanje je nazočno u mojim pjesmama i ja ga želim prenijeti njima. Poslije ovih teških godina, ovdje moj moto "Vjeruj u ljubav" teško nalazi puta, ali to je jedina staza kojom se ovdje može proći.

A. Lj.

Prvi red s lijeva na desno: Vokalni solisti: Marcela Dušek, Vera Primorac, dirigent Čestmir Dušek, Rifi i Zoran Paki. Drugi red: prvi nepoznat, slijede Branko Stuchly, Mirko Dobrinčić, nepoznat, Esad Prčić, Branko Vučković, Vinko Kreitmayer, Stjepan Mokraček. Red više: prvi nepoznat, Prčić, Slavko Jović, Goce Mincu, Muhamed Bešliagić, Zdravko Stuchly, Marinko Draškojević. Red više: Stanislav Vegan, Alija Bešliagić, Pomićević, Izudin - Vinetu Čavrković, Enver Bukovac, Abdulah Subašić. Posljednji red: Gradimir Kreitmayer, Duško Ilić, Josip Žabica i Mufid Omazić.

ŠPORTSKA RUBRIKA HRVATSKIH KLUBOVA "ZRINSKI"

(MTKRL), RK "Zrinski" ostavio je skromne rezultate; dvije pobjede i tri poraza.

Lanjski prvak RK "Zrinski" u

Tijekom tri i pol godine provedenog stravičnog i krvavog rata na bosnasko-hercegovačkim prostorima od strane agresora Srbije, željelo se protjerati ili uništiti Hrvatski i Bošnjački narod, koji je na svojim višestoljetnim ognjištima mirno živio i radio. Ta namjera izazivača rata nije uspjela. Naprotiv, Hrvati i Bošnjaci, dali su se u obranu svoje domovine i svog kućnog posjeda.

Hrvatski narod, pored vođenja domovinskog rata, uspio se organizirati i aktivno davati svoj doprinos, kako u kulturi, znanosti, prosvjeti, tako i sa sportskim djelovanjem na ovim tuzlanskim prostorima. Vjerni športski entuzijasti Hrvatskog naroda, ponovno aktiviraju rad nogometnog kluba "Zrinski" čiji je rad prestao daleke 1939. godine, te osnivaju nova športska Hrvatska muška društva:

- Rukometni klub "Zrinski" - u svibnju 1993. godine
- Košarkaški klub "Zrinski" - u travnju 1993. godine
- Šahovski klub "Zrinski" - u prosincu 1993. godine
- Stolno-teniski klub "Zrinski" - u siječnju 1994. godine
- Kuglaški klub "Zrinski" - u siječnju 1994. godine

Navedeni športski klubovi sačinjavaju jednu jedinstvenu obitelj HRVATSKO ŠPORTSKO DRUŠTVO "ZRINSKI". Trenutno najaktivniji klubovi svojim radom i natjecateljskim nastupima, na ovim tuzlanskim prostorima su:

- Nogometni klub "Zrinski" u I. tuzlanskoj kantonalnoj ligi
- Rukometni klub "Zrinski" u Muškoj Tuzlanskoj kantonalnoj rukometnoj ligi
- Košarkaški klub "Zrinski" u Muškoj I. košarkaškoj ligi BiH skupina "B".

RUKOMET

U proljetnoj muškoj tuzlanskoj kantonalnoj rukometnoj ligi

rukometu BiH, doživljava duboku krizu, što se i očekivalo. Poslije sjajno postignutih velikih uspjeha Klub je zapao u tešku materijalno-financijsku situaciju. Mnogi igrači napustili su Klub, a oni stariji (iskusniji) koj su ostali u Klubu nisu motivirani i ne zalažu se za ostvarivanje zapaženih športskih rezultata. Klub bi bio u još gorjoj situaciji, možda bi prestao sa radom, da nije velikog entuzijasta

fra Mladena Jožića, koji u svaka doba i sve od sebe daje i pored prevelike zauzetosti i obveze u KŠC-u i Samosanu sv. Petra i Pavla u Tuzli.

KOŠARKA

KK "Zrinski", takmiči se u I. muškoj košarkaškoj ligi BiH, grupa "B". U proteklih XII. kola ova ekipa ostvarila je samo 4 pobjede, a doživjela neprijatnih 9 poraza.

Ovu mladu perspektivnu

momčad vodi gosp. Vlatko Šeparović. Ostvaruju više nego očekivane rezultate, iako je prošlogodišnju ekipu, napustilo 12 vrsnih igrača. Također, treba napomenuti loše i tendenciozno suđenje sudaca na štetu ekipe "Zrinski", protiv "TE-Kakanj", "Slobode-Dite" i "Zmaja od Bosne - Živinice".

Usprkos svemu, momčad KK "Zrinski" ide ka vrhu.

Seppi V.

SRETAN USKRS

Svim vjernicima katoličke veroispovjesti žele igrači i uprave rukometnog i nogometnog kluba ZRINSKI

iz HŠD-a "Zrinski" Tuzla

Nogometaši ne znaju za poraz

Nogometaši "Zrinskog" jesenji dio natjecanja završili na trećem mjestu veležupanijske lige, ali sa najvećom gol-razlikom. U proljetnom nastavku razlika je još veća, a ovi momci kao da ne znaju za remi i poraze. Višeznačno gostovanje u Splitu

Nogometni klub "Zrinski" Tuzla, član istoimene športske obitelji, po mnogo čemu predstavlja malo čudo i športsko iznenađenje. Unatoč tome što su jedan od najmlađih timova u veležupanijskoj ligi i što nemaju pouzdan izvor financiranja, uspješno se nose sa nedaćama, ali i sa rivalima. U jesenjem dijelu natjecanja, kada su im neki prognozirali da će se kroz ovu natjecateljsku razinu samo prošetati, skočili su na treće mjesto, ali sa najvećom gol-razlikom. Ni poslije jesenjeg uspjeha nogometašima "Zrinskog" nije pridavana pozornost. Naprotiv, mnogi su tipovali na pad forme i gubljenje stečenih pozicija. Tim prije što je riječ o momčadi koja pomoćni teren "Tušanj" koristi kao svoj, a ni rukovodeći ljudi ove ekipe nemaju ured za rad. Međutim, nakon što su momci "Zrinskog" dobili dvije utakmice na kojima su postigli 14, a primili samo jedan pogodak, sve sumnje su pale u vodu.

Uspjeli smo angažirati vrsne stručnjake u timu - profesora Bugarinovića i trenera Omera Jusića, a pojačali smo i igračke redove. Unatoč tome što je riječ o amaterskom timu radi se profesionalno i odgovorno na svim razinama. Bez lažnih skromnosti, želja nam je plasman u viši rang, a i ostajan-

ja u veležupanijskom nadmetanju nećemo shvatiti kao tragediju - ističe Anto PRANJIĆ, predsjednik Kluba i prvi čovjek istoimenog športskog društva, naglašavajući da je svima u ovoj ekipi, uz rezultatski uspjeh stalo i do fer-plej ponašanja na svakoj utakmici.

Predsjednik Pranjić skreće pozornost i na podatak da u Nogometnom klubu "Zrinski", kao i u ostalim športskim ekipama Hrvatskog športskog društva "Zrinski" Tuzla, rame uz rame igraju i natječu se Hrvati i Bošnjaci, bez obzira na to što Društvo i timovi imaju hrvatski predznak i povijesno hrvatsko ime. Od 4. do 8. ožujka 1996. godine, nogometaši su gostovali u Splitu, gdje su odigrali i tri utakmice. Od "Hajduka" i ekipe "Splita" su izgubili, a momčad Nogometnog kluba "Sloga" iz Splita, koji se natječe u Trećoj hrvatskoj ligi su pobijedili.

Za sve nas, a osobito za mlade igrače, ovo gostovanje je bilo izuzetan događaj. Počasćeni smo time što smo snage odmjerili sa ekipama "Hajduka", "Splita" i "Sloga". Te tri utakmice su za naše nogometaše predstavljale prvi susret sa pravim - pravcatim nogometnim terenom, ali i sa nogometašima vrhunске kvalitete. Kratkotrajno osvježanje i učenje od vrhunskih majstora rezultiralo je jednom novom vrstom sigurnosti kod igrača, a to je "Zrinskog" donijelo nove bodove i veliku gol-razliku - dodaje predsjednik Pranjić.

Sa gostovanja iz Splita ekipa "Zrinskog" se vratila bogatija za više kompleta opreme koje su im poklonili domaćini, a domaćini su im, uz nogometne ekipe, bili Poglavarstvo grada Splita, Gospodarska komora i poduzeće "Meliorizacija", koji su im obećali novu pomoć. U dogledno vrijeme očekuje se i uzvratno gostovanje neke od splitskih nogometnih ekipa, moguće čak "Hajduka".

N. J. I.

SRETAN USKRS

SRETAN USKRS

DAMMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

SRETAN USKRS

SRETAN

ODETAL

»PEPEX« d.o.o. TUZLA
VRŠI USLUGE PRIJEVOZA PUTNIKA

TUZLA Salineatrans

TRANSPORTNO USLUŽNO I TRGOVINSKO PREDUZEĆE, EXPORT-IMPORT sa p.o.
75000 Tuzla, Partizanska 2 (Soni trg) tel.239-438 (dir) 239-350,

hotel tuzla

HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 MHz

TOBACCO FACTORY TUZLA

HRVATSKI DOM
"GRADOVRH" d.o.o.

AS

KING SIZE

Amerikan Blend

BOSNA
OSIGURANJE

ZOIL "BOSNA" SARAJEVO

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA

SRETAN USKRS
SRETAN USKRS